

Návrh věcného záměru zákona o památkovém fondu

1. Předmět zákonné ochrany

Jedním z veřejných zájmů České republiky je zájem na jejím hmotném kulturním dědictví, tedy historicky vzniklých kulturních hodnotách tvořících součást prostředí života současné a budoucí společnosti. Významným segmentem hmotného kulturního dědictví je památkový fond, jehož součástí je i kulturní krajina.

Tento veřejný zájem, reflektující historickou zkušenost s jeho uplatňováním v národním a státním rámci a vyplývající z mezinárodních závazků, bude vyjádřen v úvodních ustanoveních zákona o památkovém fondu: jde o zájem na ochraně a uchovávání památkového fondu, na jeho poznávání a na jeho zprostředkování.

Zákon o památkovém fondu stanoví pravidla pro nakládání s památkovým fondem České republiky.

Památkový fond České republiky tvoří v nejširším smyslu:

- 1) věci a soubory věcí, kterým byla na základě zákona aktem veřejné správy založena právní ochrana, případně jejich status součástí památkového fondu (kulturní památky, národní kulturní památky, památkové zóny, památkové rezervace, památky místního významu);
- 2) věci a soubory věcí tzv. památkového potenciálu, tedy věci a soubory věcí, které mohou být předmětem památkového zájmu v budoucnu (věci, které jsou předmětem řízení o zápisu do seznamu kulturních památek, nebo archeologický nález).

Veřejný zájem bude uplatněn tehdy, pokud je součástí památkového fondu takovým kulturním statkem, jehož zničení nebo poškození by pro národní kulturní dědictví znamenalo ztrátu, a to s ohledem na kvalitu a proporcionalitu památkového fondu (četnost zastoupení, mnohotvárnost a členění).

Naproti tomu veřejný zájem nelze uplatňovat v případě, kdy se dotčená věc či kulturní statek v okamžiku postavení pod ochranu nachází v takovém fyzickém stavu, že uvedení do původního nebo řádného stavu už není možné vůbec nebo by bylo spojeno s tak velkými změnami podstaty věci, že by celková památková hodnota věci byla vzhledem k absenci původní hmoty a autenticity malá nebo nulová. Toto kritérium se netýká věcí, jimž náleží v uvedeném smyslu význam také jako ruinám, a dále archeologického dědictví.

Zákon o památkovém fondu i nadále zachová stávající druhy a kategorie specifických součástí památkového fondu, dle jejich povahy a hodnoty (kulturní památky, národní kulturní památky, památkové zóny, památkové rezervace), navíc však přibude kategorie „památky místního významu“. Větší důraz bude kladen na provázání systému památkové péče s mezinárodními úmluvami, kterými je Česká republika vázána; k tomu účelu bude zavedena kategorie „památky s mezinárodním statutem“.

Při ochraně specifických součástí památkového fondu zůstane zachován systém dvojestupňového hodnotového zařazení (kulturní památka – národní kulturní památka; památková zóna – památková rezervace), respektující výběr nejvýznamnějších dokladů hmotného národního kulturního dědictví.

Hlavním prostředkem pro realizaci uvedeného veřejného zájmu je systém nakládání s památkovým fondem České republiky (zkráceně památkové péče). Jde o soubor činností, které zabezpečují naplňování veřejného zájmu na tomto úseku. Naplňování veřejného zájmu

je realizováno samotnou činností vlastníka součástí památkového fondu, správních orgánů a odborných organizací, dále činnostmi, jako je vědecké bádání, hodnocení a dokumentace památkového fondu včetně jeho potenciálu a aktivitami umožňujícími zprostředkování památkového fondu veřejnosti. Kvalita naplňování činností směřujících k ochraně veřejného zájmu při nakládání s památkovým fondem je závislá na fungování celého systému nakládání s památkovým fondem a jeho dostatečného funkčního propojení s jinými systémy, pro které zvláštní předpisy upravují i některé činnosti nezbytné pro výkon veřejné správy na úseku památkové péče.

Základními činnostmi památkové péče jsou:

- 1) ochrana památkového fondu;
- 2) uchovávání památkového fondu;
- 3) poznávání památkového fondu;
- 4) zprostředkování (prezentace) hodnot památkového fondu a zprostředkování jeho památkových hodnot veřejnosti.

Procesy a činnosti naplňování základních funkcí:

A) Ochrana památkového fondu

- a) vymezení součástí památkového fondu
- b) evidence památkového fondu
- c) stanovování ochranných režimů

B) Uchovávání památkového fondu

- a) užívání a správa památkového fondu
- b) konzervace, restaurování a jiné zásahy do památkového fondu – movitých a nemovitých památek
- c) regenerace památkového fondu – historických sídel a krajiny

C) Poznávání památkového fondu

- a) vědecký výzkum památkového fondu
- b) monitoring památkového fondu
- c) pravidelná inventarizace a aktualizace údajů památkového fondu

D) Zprostředkování (prezentace) hodnot památkového fondu

- a) prezentace památkového fondu
- b) vzdělávací činnosti v oblasti památkového fondu
- c) propagace památkového fondu

Při ochraně, uchovávání, poznávání a zprostředkování památkového fondu je veřejná správa povinna činit taková opatření, aby nedocházelo k neodůvodněným ztrátám památkových hodnot nebo samotných prvků památkového fondu, aby bylo zajištěno průběžné vědecké poznávání památkového fondu a aby tyto poznatky byly předávány široké laické i odborné veřejnosti a hodnoty památkového fondu zprostředkovány veřejnosti.

2. Památkový fond a jeho součásti

2.1 Kulturní památka

Kulturní památkou bude věc, popřípadě soubor věcí, jako výsledek lidské činnosti, zapsaná v seznamu kulturních památek. Do seznamu kulturních památek lze zapsat věc, popřípadě soubor věcí,

- která je významným hmotným pramenem poznání,
- vzniklá v dějinném procesu kultivace světa jako významný doklad umělecký, umělecko-řemeslný, řemeslný anebo technický
- která je významným pozůstatkem lidského osídlení na našem území v minulosti nebo
- která se váže k významným osobnostem a událostem.

Kulturní památkou nebudou díla žijících autorů.

Při posuzování, zda věc má charakter kulturní památky, bude především zkoumána integrita věci a míra její autenticity. Dále se budou posuzovat její památkové hodnoty, jimiž budou zejména stáří věci, četnost výskytu věci, umělecko – řemeslná či výtvarná úroveň zpracování věci, její historický význam, historický kontext s dějinným vývojem společnosti (včetně vazeb k významné historické události či osobnosti), její krajinotvorná funkce či schopnost dotvářet historické a kulturní prostředí dané lokality a historická autenticita nebo ojedinělost technologie vzniku věci. Tyto aspekty nebudou posuzovány izolovaně, ale vždy se bude v rámci individuálního správního řízení vycházet z několika rovin hodnocení, specifických znaků jednotlivých věcí, nebo také ze současných trendů a vědeckého chápání názorového vývoje společnosti.

2.2 Národní kulturní památka

Nejvýznamnější kulturní památky na území České republiky, které zásadním způsobem spoluutvářejí identitu jejího kulturního prostředí, mohou být prohlášeny za národní kulturní památky. Národními kulturními památkami budou tedy především kulturní památky:

- se zásadním národním významem, který akcentuje nejvýznamnější události české státnosti, ať už se jednalo o nezpochybnitelné historické události, nebo události mytizované;
- které dokumentují nejdůležitější etapy historie, kultury a vývoje civilizace;
- které zpřítomňují nejzásadnější témata a principy duchovního odkazu a učenosti v českých zemích, a která souvisejí s rozvojem tradic a kultury (rukopisy, sakrální památky);
- s neobyčejným průmyslově – technickým významem, technickým řešením, patenty a vynálezy, které se uplatnily v nadnárodním měřítku nebo proslavily české země;
- které jsou nemovitostmi s ojedinělým architektonickým, urbanistickým či stavitelským významem, když tyto nemovitosti jsou vnímány jako mimořádně hodnotné ukázky určitého slohu, autora či období a svým celkovým ztvárněním výrazně přesahují ostatní produkci;
- které jsou movitými věcmi s ojedinělými kvalitami, když tyto kulturní památky jsou vnímány jako mimořádně hodnotné ukázky určitého slohu, autora či období, zejména pokud svým celkovým ztvárněním výrazně přesahují ostatní produkci.

2.3 Památková zóna

Památkové zóny, které představují územní nástroj ochrany, budou chápány jako území se soubory nemovitých věcí včetně krajinářských úprav nebo jako topografické oblasti včetně

území s archeologickými nálezy, které mají z hlediska své architektury, urbanismu, krajinářské tvorby, jednotnosti prostorových nebo stavebních vztahů či integrace do krajiny zvláštní význam historický, urbanistický, umělecký nebo vědecký, nebo jejichž hodnota a soudržnost jsou uznávány z hlediska archeologického, architektonického, historického, prehistorického, estetického nebo společensko – kulturního.

Mezi tyto celky, které jsou v prostředí České republiky velmi různorodé, budou patřit zejména prehistorická místa, historická města, starobylé městské čtvrtě, významné vesnice a osady, stejně jako jiné homogenní celky zachované ve své celistvosti.

2.4 Památková rezervace

Další územní nástroj ochrany představují památkové rezervace, které budou chápány jako území s mimořádnou koncentrací kulturních statků zařaditelných do množiny nejvýznamnějšího kulturního dědictví národa. Památkové rezervace budou tedy pojmově spjaty se zásadní mírou dochovanosti prostředí a původních prostorových vazeb, se zásadní historickou, urbanistickou či dokumentační hodnotou.

Půjde zejména historická jádra měst, příp. vesnic, přírodně krajinářských celků a významné archeologické lokality. Zachování kategorie památkové rezervace vyplývá ze skutečnosti, že vedle ochrany méně intaktně dochovaných a historicky významných celků, třeba i s určitým podílem nové zástavby či jiných novodobých (rušivých) zásahů, je nezbytné založit ochranu tzv. prvořadých lokalit chráněných jako památkové rezervace, protože naše historické celky nemají jednotný ráz a není možné je členit pouze na celky zachované a nezachované. V historických městech a vesnicích je památkový fond velmi rozsáhlý, mimořádně hodnotný a značně různorodý, zahrnující velké množství druhů staveb a prvků městského interiéru (sochy, kašny apod.). Přírodně krajinářské celky zde představují mimořádně hodnotné příklady kulturní krajiny. Archeologické lokality představují mimořádně významný zdroj vědeckého poznání o životě člověka v historických dobách; mnohdy dokumentují počátky české státnosti nebo zásadní etapy vývoje osídlení na území dnešního státu.

2.5 Památka místního významu

Bude zavedena nová kategorie - památky místního (lokálního) významu. Půjde o věci, které v celostátním měřítku sice nedosahují takových kvalit (památkových hodnot), aby se mohly stát kulturní památkou, avšak jejich kulturně historické hodnoty (památkové hodnoty) jsou významné pro region, v němž se nacházejí. Zájem na ochraně památek místního významu bude formulován právě z důvodu existence jejich kulturně historických hodnot (byť to budou hodnoty menšího rozsahu než hodnoty kulturních památek).

2.6 Památka s mezinárodním statutem

Zákon musí vytvářet prostředí pro nakládání s těmi součástmi památkového fondu, které požívají ochrany nebo alespoň evidence podle mezinárodních úmluv, jimiž je Česká republika vázána (jde například o označování těchto součástí). K tomu účelu bude zavedena kategorie „památky s mezinárodním statutem“, což budou ty součásti kulturního dědictví, které jsou - vedle evidence a právního statusu podle vnitrostátního práva - evidovány podle mezinárodních úmluv, jejichž smluvní stranou je Česká republika.

Ratifikací těchto úmluv vznikla státu povinnost k naplňování závazků z těchto úmluv vyplývajících. Jedná se o Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (č. 159/1991 Sb.; v jejím článku 11 je založen „Seznam světového dědictví“, což je seznam té

části kulturního a přírodního dědictví, které má výjimečnou světovou hodnotu), o Úmluvu na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k ní (č. 94/1958 Sb.) a o Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 (č. 71/2007 Sb. m. s. - zde se jedná zvláště o „Seznam kulturních statků pod zvýšenou ochranou“ dle článků 10, 11 a 27 Druhého protokolu, což je seznam kulturního dědictví nejvyššího významu pro lidstvo).

Bude stanovena povinnost tyto památky již v době míru viditelně označovat předepsanými znaky a tomu odpovídající povinnost strpět takové označení. Dále bude vlastníkům památek s mezinárodním statutem založena povinnost v zájmu vytváření podmínek pro dokumentaci, vědecké a technické poznávání a studium tohoto kulturního dědictví strpět provedení jejich výzkumu, dokumentace apod., a to i když jednotlivá část památky s mezinárodním statutem nebude kulturní památkou. Bude stanoven způsob—dlouhodobého plánování péče o památky s mezinárodním statutem. Ministerstvo kultury povede seznam památek s mezinárodním statutem.

3. Vymezení součástí památkového fondu

3.1 Kulturní památky

3.1.1 Stávající prohlašování kulturních památek bude nahrazeno rozhodováním o zápisu věci (movité či nemovité) nebo souboru věcí do seznamu kulturních památek. To se bude dít ve správním řízení v procesním režimu správního řádu, resp. obecných předpisů o správním řízení. Seznam kulturních památek povede nově Ministerstvo kultury jakožto správní orgán, který bude rozhodovat o zápisu, tedy o tom, zda se určitá věc, popřípadě soubor věcí, stane kulturní památkou nebo nikoli.

Řízení o zápisu do seznamu kulturních památek bude zahajováno vždy ex offio.

Současné štěpení řízení o prohlášení na řízení zahajované ex offio a řízení zahajované výlučně na návrh (pouze u archeologických nálezů) není logicky obhajitelné.

Ministerstvo kultury bude moci rozhodnout o tom, že věc, popřípadě soubor věcí, zapisuje do seznamu kulturních památek, anebo že věc, popřípadě soubor věcí do seznamu kulturních památek nezapisuje. Konstitutivním rozhodnutím o zápisu bude rozhodnuto o zápisu věci nebo souboru věcí do seznamu kulturních památek. Ve výroku rozhodnutí bude identifikována věc, popřípadě soubor věcí, která je vymezena jako kulturní památka. V rozhodnutí o zápisu bude také uvedeno, že věc nebo soubor věcí má zákonem stanovené hodnoty kulturní památky. Konstitutivní rozhodnutí o zápisu je nezbytným základem pro to, aby seznam kulturních památek mohl mít novou kvalitu – stručně vyjádřeno, zamýšlený stav je takový, že jen to, co bude zapsáno v seznamu, bude kulturní památkou (*byť bude vždy určitá doba mezi nabytím právní moci rozhodnutí o zápisu a fyzickým provedením zápisu do seznamu kulturních památek*). Ministerstvo kultury bude povinno údaje obsažené ve výroku o zápisu zapsat do seznamu kulturních památek bezodkladně, nejpozději do 3 pracovních dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o zápisu.

Vlastník věci, jež bude předmětem řízení o zápisu, bude povinen věc chránit před poškozením, zničením a zašantročením a oznámit Ministerstvu kultury každý uskutečněný převod vlastnictví věci. Nebude oprávněn věc vyvézt do zahraničí.

3.1.2 Pro kulturní památky prohlášené podle zákona č. 20/1987 Sb. a pro kulturní památky zapsané podle zákona č. 22/1958 Sb. bude stanoveno desetileté přechodné období. V tomto období budou jednotlivé kulturní památky buď zapsány do seznamu (přesněji: Ministerstvo

kultury rozhodne o jejich zápisu do seznamu kulturních památek) anebo zapsány nebudou a v takovém případě již nebudou po skončení přechodného období kulturními památkami.

Tento model, již úspěšně uplatněný v Rakousku, představuje základ pro vyřešení problémů stávajícího Ústředního seznamu kulturních památek.

3.1.3 V návaznosti na konstitutivní výroky o zápisu kulturních památek do seznamu kulturních památek vedeného Ministerstvem kultury bude opuštěn stávající institut zrušení prohlášení věci za kulturní památku a bude nahrazen rozhodnutím o výmazu kulturní památky ze seznamu kulturních památek.

Rozhodnutí o výmazu kulturní památky, nejde-li o národní kulturní památku, bude vydáváno v procesním režimu správního řádu; řízení povede Ministerstvo kultury a bude moci být zahájeno na návrh (především na návrh vlastníka kulturní památky) nebo i z moci úřední. Důvodem pro výmaz bude například ztráta hodnot kulturní památky nebo její fyzický zánik.

3.1.4 V přechodných ustanoveních zákona bude zaveden proces rušení prohlášení věci, popřípadě souboru věcí za kulturní památku obsahově odpovídající dosavadním právním předpisům pro ty kulturní památky, u nichž sice budou naplněny všechny znaky pro zápis do seznamu kulturních památek v přechodném období, ale z důvodu jiného veřejného zájmu bude třeba, aby věc přestala být kulturní památkou ještě před uplynutím desetiletého přechodného období. Obdobně bude možné během tohoto desetiletého přechodného období zrušit podle dosavadních předpisů prohlášení věci za kulturní památku, jestliže věc pozbyla svých památkových hodnot, tedy ještě před zápisem do nového seznamu kulturních památek.

Bylo by neekonomické takovou památku nejprve zapisovat do seznamu kulturních památek a vzápětí rozhodovat o jejím výmazu.

Procesně se bude sice postupovat podle dosavadní právní úpravy, avšak hodnoty kulturní památky budou posuzovány již podle nové právní úpravy (neboli Ministerstvo kultury bude v řízení posuzovat, zda kulturní památka má hodnoty vymezené v nové úpravě).

3.1.5 Bude zaveden nový institut – změna zápisu kulturní památky, nejde-li o národní kulturní památku. Tato změna zápisu v seznamu kulturních památek bude mít formu správního rozhodnutí vydávaného Ministerstvem kultury. Tento institut se uplatní například tehdy, bude-li třeba změnit rozsah souboru zapsaného jako jedna kulturní památka (zejména u areálů, mobiliárních či knihovnických fondů). Dále se uplatní v případech dělení nebo scelování pozemků, při trvalém přemístění zejména sochařské výzdoby z nemovitostí a jejich náhradě kopiemi.

Formou poznámky budou měněny takové údaje v seznamu kulturních památek, které nejsou předmětem rozhodování podle tohoto zákona jako údaje o umístění movité kulturní památky, změna vlastnictví kulturní památky atp.

3.2. Národní kulturní památky

Nejhodnotnější kulturní památky budou prohlašovány za národní kulturní památky, a to obecně závazným právním předpisem - nařízením vlády.

3.3 Památkové zóny a památkové rezervace

Památkové rezervace a památkové zóny budou prohlašovány vyhláškou Ministerstva kultury, tedy obecně závazným právním předpisem. Bude zaveden diferencovaný režim ochrany – režim v památkových zónách bude, na rozdíl od stávající úpravy, stanoven jako

mírnější, resp. volnější než režim v památkových rezervacích. Ve vyhláškách Ministerstva kultury bude zakotvena hranice památkové rezervace či památkové zóny (textově i graficky) a cíle jejich ochrany.

3.4. Památky místního významu

Památky místního významu budou vymezovat obce, a to v samostatné působnosti.

4. Evidence památkového fondu

Ministerstvo kultury jakožto ústřední orgán státní správy povede seznam kulturních památek. Povede rovněž další, pouze evidenční seznamy: seznam národních kulturních památek, seznam vymazaných kulturních památek, seznam památek s mezinárodním statutem, seznam památkových rezervací, seznam památkových zón a seznam ochranných pásem.

Bude opuštěn současný stav, v němž Ústřední seznam kulturních památek České republiky vede odborná organizace státní památkové péče – Národní památkový ústav.

4.1 Seznam kulturních památek

4.1.1 Ministerstvo kultury povede seznam kulturních památek. Ten bude obsahovat jen základní údaje: identifikaci věci - kulturní památky (podle údajů katastru nemovitostí, u věcí neevidovaných v katastru nemovitostí identifikace popisem, u věcí movitých též jejich umístění v nemovitosti identifikované podle údajů katastru nemovitostí), uvedení aktu, na jehož základě se věc kulturní památkou stala, a údaje o vlastníkovi (vlastnících) věci, která je kulturní památkou nebo vlastníkovi (vlastnících) souboru věcí, který je kulturní památkou. Materiály související s kulturními památkami (např. výsledky vědeckého zkoumání památky) budou vedeny samostatně, nikoli jako součást seznamu kulturních památek.

Evidence těchto materiálů bude samozřejmě se seznamem kulturních památek technicky propojena (podobně jako je například v Informačním systému výzkumu a vývoje propojena Centrální evidence projektů a Centrální evidence výzkumných záměrů s Rejstříkem informací o výsledcích).

4.1.2 Seznam kulturních památek bude dálkově přístupný; údaje o umístění movité kulturní památky a o vlastnictví kulturní památky budou přístupné pouze orgánům veřejné správy a odborné organizaci pro plnění jejich povinností, dalším osobám jen se souhlasem vlastníka kulturní památky.

4.1.3 K prokázání toho, že určitá věc, popřípadě soubor věcí, je kulturní památkou, postačí výpis ze seznamu, v němž bude tato věc či soubor věcí uvedena (shodný princip jako např. prokazování vlastnictví výpisem z katastru nemovitostí).

4.1.4 Na základě písemné žádosti vlastníka kulturní památky nebo jiné osoby, která prokáže právní zájem, nebo z vlastního podnětu opraví Ministerstvo kultury chybné údaje v seznamu kulturních památek, které vznikly zřejmým omylem při vedení seznamu kulturních památek (např. chybou úřední osoby, která do seznamu kulturních památek přepisuje údaje obsažené v rozhodnutí o prohlášení věci za kulturní památku a o jejím zápisu do seznamu kulturních památek). Ministerstvo kultury dále opraví chybné údaje seznamu kulturních památek, které vznikly v důsledku nesprávností v rozhodnutí o prohlášení věci za kulturní památku a o jejím zápisu do seznamu kulturních památek, které bylo opraveno podle správního řádu, a v dalších

listinách, na základě kterých byly měněny údaje v seznamu kulturních památek, a to na základě opravy listiny provedené tím, kdo listinu vyhotovil nebo kdo je oprávněn opravu listiny provést. Opravu na základě žádosti provede Ministerstvo kultury ve stanovené lhůtě.

4.1.5 Bude stanovena oznamovací povinnost převodce vůči Ministerstvu kultury při úplatném nebo bezúplatném převodu vlastnictví věci - kulturní památky, která nepodléhá evidenci v katastru nemovitostí. Obsahem této povinnosti bude identifikace nabyvatele takové věci, a to ve lhůtě 30 dnů od převodu vlastnictví. Stejnou povinnost bude mít nabyvatel věci - kulturní památky, která nepodléhá evidenci v katastru nemovitostí, pokud takovou věc nabyl v dědickém řízení nebo na základě jiného právního titulu, který není závislý na vůli předchozího vlastníka věci (např. nedobrovolná dražba).

4.2 Seznamy památek místního významu

Seznamy památek místního významu budou vést obce vždy pro své území.

5. Manipulace s památkovým fondem

5.1 Přemístění kulturní památky a národní kulturní památky

5.1.1 U nemovitých kulturních památek bude zachován povolovací režim – věc, která je nemovitou kulturní památkou bude možné přemístit pouze s předchozím povolením krajského úřadu. Toto povolení bude mít podobu správního rozhodnutí vydávaného v procesním režimu správního řádu. Při rozhodování bude krajský úřad přihlížet především k důvodům přemístění nemovité kulturní památky a k tomu, jaké vazby má nemovitá kulturní památka k místu, ze kterého má být přemístěna, a k místu, na které má být přemístěna.

5.1.2 Rovněž bude zachován povolovací režim u národních kulturních památek (movitých i nemovitých) – národní kulturní památku bude možné přemístit pouze s předchozím povolením krajského úřadu, které bude mít podobu správního rozhodnutí. Při rozhodování bude krajský úřad přihlížet především k důvodům přemístění národní kulturní památky a k tomu, jaké vazby má národní kulturní památka k místu, ze kterého má být přemístěna, a k místu, na které má být přemístěna.

5.1.3 U movitých kulturních památek bude naopak povolovací režim opuštěn a bude nahrazen režimem ohlašovacím. Tomuto režimu bude podléhat pouze trvalé přemístění movité kulturní památky z veřejně přístupného místa na místo veřejně nepřístupné. Bude zavedena povinnost ohlásit krajskému úřadu takovéto zamýšlené přemístění věci, jež je movitou kulturní památkou, a to nejméně 30 dnů předem. Krajský úřad bude mít tři možnosti, jak na ohlášení reagovat: 1) vydat výslovný souhlas (správní akt podle části čtvrté správního řádu), 2) rozhodnutím, které bude prvním úkonem v řízení, zamýšlené přemístění zakázat, a konečně 3) být kvalifikovaně nečinný – pak se uplatní fikce vydání souhlasu. Při rozhodování bude krajský úřad přihlížet především k důvodům přemístění movité kulturní památky a k tomu, jaké vazby má movitá kulturní památka k místu, ze kterého má být přemístěna, a k místu, na které má být přemístěna.

Konstrukce je tedy obdobná jako konstrukce ohlášení podle § 103 a násl. zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb. Krajskému úřadu bude pro reakci stanovena třicetidenní lhůta. Nikoli každé přemístění movité kulturní památky však bude vyžadovat ohlášení krajskému úřadu. Toto ohlášení bude povinné a souhlas bude vyžadován (výslovný nebo fiktivní) pouze k trvalému

přemístění movité kulturní památky z veřejně přístupného místa na místo veřejně nepřístupné, aby nedocházelo ke zbytečnému administrativnímu zatěžování a přitom aby bylo možno naplňovat jeden ze základních cílů oboru, totiž prezentaci kulturních památek, resp. památkového fondu. Základem posuzování tak bude to, zda kulturní památka bude napříště „znepřístupněna“ veřejnosti nebo nikoli. K přemístění movité kulturní památky z veřejně přístupného místa na jiné veřejně přístupné místo nebude tudíž vyžadováno ani povolení, ani ohlášení.

5.1.4 Pro potřeby evidence součástí památkového fondu (kulturních památek a národních kulturních památek) bude zavedena povinnost následně oznámit každé provedené přemístění Ministerstvu kultury, tedy orgánu, který povede seznam kulturních památek a seznam národních kulturních památek s tím, že u movitých kulturních památek bude této následné oznamovací povinnosti podléhat jen taková změna jejich umístění, která se bude dotýkat změny údajů v seznamu kulturních památek a bude trvat déle než 30 dnů (*této povinnosti by tak nepodléhaly např. jízdy historických lokomotiv prohlášených za kulturní památku*). Toto oznámení bude muset být učiněno do 30 dnů od provedení přemístění, a to v písemné formě.

Tato oznamovací povinnost je nezbytná k tomu, aby Ministerstvo kultury, jež povede seznam kulturních památek, mělo informace o pohybech kulturních památek (vyjma krátkodobých přemístění movitých kulturních památek, tj. na dobu kratší než 30 dnů). Proto se uplatní u každého přemístění, tedy i takového, které nevyžadovalo povolení ani ohlášení. Výjimkou bude přemístění movité kulturní památky na dobu kratší než 30 dnů - takové přemístění nebude vyžadovat následné oznámení Ministerstvu kultury.

5.1.5 Přemístění kulturní památky nebo národní kulturní památky bez zákonem vyžadovaného aktu, jakož i neoznámení provedeného přemístění, budou vybavena sankcí.

Souhlas s přemístěním památky (ať již výslovný v podobě povolení - rozhodnutí, výslovný v podobě souhlasu anebo fiktivní) zakládá pouze právo věc přemístit, nikoli povinnost.

5.2. Právo státu na přednostní koupi kulturní památky a národní kulturní památky

5.2.1 Právo státu na přednostní koupi kulturních památek se bude týkat národních kulturních památek (movitých i nemovitých) a movitých kulturních památek. Výjimkou bude zamýšlený převod těchto památek mezi osobami blízkými a také převod spoluvlastnického podílu na památce mezi spoluvlastníky. V takových případech oznamovací povinnost nebude vlastníka tížit. Uplatnění tohoto práva státu bude vázáno na zájmy památkové péče, zejména na zpřístupňování kulturních památek veřejnosti.

5.2.2 Vlastník památky, který ji zamýšlí úplatně zcizit (prodat, směnit, vložit do základního kapitálu obchodní společnosti), bude povinen svůj záměr písemně oznámit Ministerstvu kultury.

5.2.3 Tím, kdo bude činit nabídku, tak nebude vlastník kulturní památky, nýbrž stát (Ministerstvo kultury) na základě vlastníkovy oznámení. Stát – Ministerstvo kultury bude činit nabídku, včetně ceny stanovené podle zvláštních předpisů, pokud to budou vyžadovat zájmy památkové péče, zejména zájem na prezentaci (zpřístupňování) kulturních památek. Na straně vlastníka bude zakotven smluvní přímus nebo povinnost písemně vůči Ministerstvu kultury ve lhůtě 1 měsíce od obdržení nabídky deklarovat, že ustoupil od úmyslu úplatně zcizit památku. Ministerstvu kultury bude pro podání nabídky vlastníkovy stanovena zákonná lhůta: 3 měsíce u věci movité a 6 měsíců u věci nemovité, a to ode dne doručení vlastníkovy

oznámení záměru kulturní památku zcizit. Ministerstvo kultury bude oprávněno nabytou památku převést na jinou organizační složku státu nebo státní příspěvkovou organizaci.

5.2.4 Porušení oznamovací povinnosti vlastníka i dalších povinností stanovených v této kapitole bude vybaveno sankcí. Následkem porušení oznamovací povinnosti nebo dalších povinností stanovených v této kapitole bude také relativní neplatnost právního úkonu, jímž vlastník památky tuto památku úplatně převedl na jiného. Relativní neplatnost nebude zvlášť upravována, bude se řídit obecnou úpravou v občanském zákoníku.

Vzhledem k tomu, že jedním ze základních úkolů památkové péče je prezentace památek veřejnosti, jeví se nezbytné zachovat právo státu na přednostní koupi některých kulturních památek. Vlastník bude povinen učinit oznámení, nikoli nabídku ve smyslu návrhu na uzavření smlouvy (§ 43a občanského zákoníku). Toto právo státu není předkupním právem ve smyslu občanského práva. Stát totiž nebude hradit za památku cenu nabídnutou někým jiným, nýbrž – jak to vyplývá z právních předpisů o majetku státu (zejména zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů) – bude hradit cenu zjištěnou podle zvláštních předpisů (například cenu podle znaleckého posudku), přičemž Ministerstvo financí může podle zákona č. 219/2000 Sb. udělit předchozí souhlas k nabytí památky i za cenu vyšší.

5.3 Kulturní památky a národní kulturní památky ve vztahu k zahraničí

Vývoz kulturních památek i národních kulturních památek bude možný jen na dobu dočasnou (určitou) na základě předchozího povolení, které bude ve formě správního rozhodnutí vydávat Ministerstvo kultury; to zároveň vydá vývozní certifikát.

Dobu vývozu bude možné prodloužit, a to i v případě, kdy památka bude v zahraničí. Povolení bude potřeba ke každému vývozu z území České republiky.

Při rozhodování bude Ministerstvo kultury přihlížet zejména k významu památky a k důvodu jejího vývozu, resp. důvodu jeho prodloužení.

6. Odborné a vědecké poznávání památkového fondu

6.1 Poznávání součástí památkového fondu

V nezbytném rozsahu budou normativně upraveny jednotlivé druhy činností, jimiž je poznáván památkový fond. Budou stanoveny obsahové náležitosti stavebně historického průzkumu, restaurátorského průzkumu a archeologického výzkumu – nikoli přímo v zákoně, nýbrž v prováděcí vyhlášce. V zákoně bude zavedeno zmocnění takovou vyhláškou vydat.

6.1.1 Výzkum památky

Mezi činnostmi, jimiž je poznáván památkový fond, patří i výzkum ve smyslu zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů. Ten nebude upraven zvlášť – regulace výzkumu a případně vývoje v oblasti poznávání památkového fondu tak bude ponechána na obecné úpravě.

Bude zakotvena obecná povinnost strpět provedení výzkumu (průzkumu) památky, avšak nikoli ex lege, nýbrž na základě dohody mezi vlastníkem památky, jež má být zkoumána, a subjektem, který výzkum zamýšlí provést (například odborná organizace památkové péče, vysoká škola, muzeum). Tato povinnost strpět bude provázena povinností poskytnout nezbytnou součinnost k provedení výzkumu (například zpřístupnění památky).

Osoba, která bude provádět v památce nebo na památce výzkumné úkony, bude povinna na vyžádání prokázat vlastníkovvi památky svoji totožnost.

Jestliže nedojde mezi vlastníkem památky a subjektem zamýšlejícím provádět výzkum k dohodě, bude rozhodovat v procesním režimu správního řádu krajský úřad na základě žádosti jedné či obou stran předpokládané smlouvy. Rozhodnutí krajského úřadu bude právním titulem pro provedení výzkumu namísto dohody (bude jím tedy řešena doba výzkumu, rozsah výzkumu, případné náhrady, poskytnutí výstupů výzkumu apod.; krajský úřad bude především posuzovat zájmy vlastníka a význam předpokládaného výzkumu z hlediska zájmů památkové péče).

Při výkonu tohoto práva bude stanovena povinnost omezovat povinný subjekt v nejmenším možném rozsahu při splnění zadání výzkumu, což se v první řadě bude týkat stanovení termínu a rozsahu průzkumu. Listinou základních práv a svobod zaručené právo na nedotknutelnost obydlí nelze tímto institutem prolomit.

Provádění archeologických výzkumů, právní tituly pro jejich provádění a související otázky budou řešeny samostatně (kapitola 10).

6.1.2 Užívání památky pro výstavní účely

Pro užívání movité kulturní památky nebo součásti nemovité kulturní památky pro výstavní účely (tento pojem bude v zákoně upřesněn) bude zaveden obdobný režim jako v otázce strpění provedení výzkumu, neboť jedním ze základních cílů oboru památkové péče je zpřístupňování prvků kulturního dědictví – i zde bude zavedena povinnost strpět a povinnost poskytnout nezbytnou součinnost, a to na základě dohody a za náhradu, kterou hradí vystavovatel. Jestliže nedojde k dohodě, bude rozhodovat v procesním režimu správního řádu krajský úřad na základě žádosti jedné či obou stran předpokládané smlouvy. Rozhodnutí krajského úřadu bude právním titulem pro užívání památky pro výstavní účely namísto dohody (krajský úřad bude posuzovat především význam výstavy, resp. zařazení památky do výstavy, a zájmy vlastníka).

6.2 Udělování oprávnění k restaurování, jeho změna a odnímání

6.2.1 Rozhodnutí o oprávnění k restaurování bude vydávat Ministerstvo kultury, a to výlučně fyzickým osobám a na základě žádosti. Restaurování bude vymezeno jako druh zásahu na památce nebo její části, která je dílem výtvarného umění nebo uměleckořemeslnou prací. Žadatel o oprávnění bude dokládat jak formální kvalifikaci (vzdělání, praxe), tak odborné schopnosti. Pokud žadatel splní zákonné podmínky, Ministerstvo kultury mu vydá rozhodnutí o oprávnění k restaurování a po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí průkaz o tomto oprávnění; v opačném případě Ministerstvo kultury žádost rozhodnutím zamítne.

Bude upřesněn katalog restaurátorských specializací; rozhodnutí o oprávnění bude udělováno v konkrétní specializaci či specializacích.

6.2.2 Průkaz bude obsahovat základní údaje o restaurátorovi – jméno, příjmení, datum narození, trvalý pobyt, popř. bydliště, a specializaci, o které bylo v rozhodnutí o oprávnění pravomocně rozhodnuto. Pokud se některý z údajů změní (například restaurátor změní místo trvalého pobytu nebo příjmení a podobně), vydá Ministerstvo kultury postupem podle části čtvrté správního řádu nový průkaz. Na žádost o rozšíření nebo zúžení oprávnění k restaurování se přiměřeně použijí ustanovení o udělení oprávnění k restaurování.

6.2.3 Bude zakotveno pětileté přechodné období, během kterého budou moci stávající držitelé povolení k restaurování požádat o vystavení průkazu o oprávnění k restaurování v souladu s nově formulovanými specializacemi. V řízení (půjde o období postupu

zavedeného v § 142 odst. 1 správního řádu) bude vydáno deklaratorní rozhodnutí, které v rozsahu oprávnění vydaného podle zákona o státní památkové péči potvrdí existenci takového oprávnění a které zároveň bude při potvrzení stávajícího oprávnění respektovat nový katalog restaurátorských specializací (tj. stávající oprávnění bude zaříděno podle nového katalogu specializací), a bude vydán průkaz, který bude obsahovat údaje podle tohoto zákona. Jestliže držitel povolení k restaurování nepožádá v přechodném období o vydání průkazu, posledním dnem přechodného období jeho oprávnění provádět restaurování zanikne. Bude moci požádat o vydání rozhodnutí o oprávnění, avšak uplatní se již standardní procesní postup včetně prokazování formální kvalifikace a odborných schopností.

6.2.4 Budou upřesněny důvody pro pozastavení výkonu restaurátorské činnosti a pro odnětí oprávnění provádět restaurování – rozhodovat bude ve správním řízení Ministerstvo kultury.

6.2.5 Právní režim osob z jiných členských států EU bude, pokud jde o výkon restaurování, řešen v souladu se zvláštními předpisy.

6.2.6 Udělení povolení, vystavení průkazu mimo povolovací řízení (uplatní se během uvedeného pětiletého přechodného období) a rovněž změna průkazu budou podléhat správnímu poplatku.

6.3 Udělování oprávnění k provádění archeologických výzkumů, jeho změna a odnímání

6.3.1 Rozhodnutí o oprávnění k provádění archeologických výzkumů bude, obdobně jako u restaurování, vydávat Ministerstvo kultury na základě žádosti. Žadatelem bude moci být fyzická osoba i právnická osoba. Žadatel bude prokazovat kvalifikační předpoklady (především vzdělání své, resp. svých zaměstnanců, půjde-li o právnickou osobu) a materiální zabezpečení (zejména potřebné technické vybavení a úložné prostory). Pokud splní zákonem předpokládané podmínky pro udělení oprávnění, vydá Ministerstvo kultury žadateli rozhodnutí o oprávnění k provádění archeologických výzkumů a po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí průkaz o tomto oprávnění; v opačném případě žádost rozhodnutím zamítne.

Archeologické výzkumy bude možné provádět již na základě rozhodnutí o oprávnění Ministerstva kultury, nikoli na základě dohody s Akademií věd České republiky. Této dohody tedy nebude nadále třeba. Upustí se také od stávajícího územního omezování činnosti subjektů oprávněných provádět archeologické výzkumy, k němuž není právní důvod a které vychází z – opouštěné – dohody s Akademií věd České republiky.

6.3.2 Průkaz bude obsahovat základní údaje o subjektu – jméno, příjmení, datum narození a trvalý pobyt, popř. bydliště, u osob fyzických, název, sídlo a identifikační číslo u osob právnických. Pokud se některý z údajů změní (například dojde ke změně sídla nebo místa trvalého pobytu oprávněného, ke změně jeho příjmení nebo názvu u právnických osob a podobně) Ministerstvo kultury na základě žádosti postupem podle části čtvrté správního řádu vydá nový průkaz.

6.3.3 Bude zakotveno pětileté přechodné období, během kterého budou moci stávající organizace oprávněné k provádění archeologických výzkumů požádat o vystavení průkazu o oprávnění k provádění archeologických výzkumů v souladu s novou právní úpravou (např. bez územního omezení), povinnou přílohou k žádosti bude smlouva oprávněné organizace s Akademií věd ČR uzavřená podle předchozích právních předpisů, platná k datu nabytí účinnosti tohoto zákona. V řízení (půjde o období postupu zavedeného v § 142 odst. 1 správního řádu) bude vydáno deklaratorní rozhodnutí, které potvrdí existenci oprávnění

k provádění archeologických výzkumů a bude vydán průkaz, který bude obsahovat údaje podle tohoto zákona. Jestliže však oprávněná organizace v přechodném období nepožádá o vydání průkazu, posledním dnem přechodného období její oprávnění zanikne. Bude moci požádat o vydání rozhodnutí o oprávnění k provádění archeologických výzkumů, avšak uplatní se již standardní procesní postup včetně prokazování formální kvalifikace a materiálního zabezpečení.

6.3.4 Bude zaveden institut pozastavení provádění archeologických výzkumů ze zákonných důvodů. Dále budou upřesněny důvody pro odnětí oprávnění provádět archeologické výzkumy. V obou případech bude rozhodovat Ministerstvo kultury ve správním řízení.

6.3.5 Právní režim osob z jiných členských států EU bude, pokud jde o provádění archeologických výzkumů, řešen v souladu se zvláštními předpisy.

6.3.6 Udělení povolení, vystavení průkazu mimo povolovací řízení (uplatní se, shodně jako u restaurátorů, během uvedeného pětiletého přechodného období) i změna průkazu budou podléhat správnímu poplatku.

7. Uchovávání a ochrana památkového fondu

7.1 Podklady pro uplatňování zájmů v oblasti ochrany památkového fondu

7.1.1 Rada světové památky

Ke každé součásti památkového fondu zapsané na Seznam světového dědictví (dále jen „světová památka“) bude zřízena Rada světové památky. Radu světové památky bude zřizovat Ministerstvo kultury; jejími členy budou zástupci obcí a krajů, na jejichž území se nachází světová památka, další členy rady jmenuje Ministerstvo kultury z nejvýznamnějších vlastníků dané světové památky, resp. věcí, které ji tvoří, nejvýznamnějších právnických a fyzických osob s podnikatelskou činností na území světové památky, odborníků z vědeckých a odborných pracovišť a z orgánů veřejné správy (zejména památkové péče, územního plánování a ochrany přírody). Ze svého středu Rada světové památky zvolí svého předsedu (site manager), který ji bude zastupovat navenek. Podrobnější pravidla pro složení Rady světové památky, způsob její činnosti a další náležitosti jednání Rady světové památky upraví prováděcí vyhláška.

Rada světové památky bude schvalovat zadání řídicí koncepce světové památky (management plan), kterou bude následně zpracovávat odborná organizace památkové péče. Rada světové památky bude poté projednávat a schvalovat vlastní text řídicí koncepce světové památky. Základní obsahové náležitosti řídicí koncepce budou stanoveny v prováděcí vyhlášce.

O plnění závazků, vyplývajících z řídicí koncepce, bude podávat Ministerstvu kultury každoročně k 31. lednu zprávu předseda Rady světové památky.

Rada světové památky bude dále schvalovat periodickou zprávu o stavu světové památky, kterou bude zpracovávat odborná organizace památkové péče; základní obsahové náležitosti periodické zprávy budou stanoveny v prováděcí vyhlášce.

S ohledem na závazky, které vycházejí z Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, (publikována pod č. 159/1991 Sb.) je třeba do tuzemského právního řádu zavést koncepční nástroj, který bude specificky řešit další rozvoj tohoto dědictví a jeho ochranu. Existence takového koncepčního materiálu a dodržování závazků, které z tohoto

konceptního materiálu vyplývají, se postupně stávají jednou ze základních podmínek setrvání statku na seznamu světového dědictví.

7.1.2 Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón

Krajské úřady v přenesené působnosti budou moci vydávat plány ochrany památkových rezervací a památkových zón, a to formou opatření obecné povahy podle části šesté správního řádu. V plánu ochrany bude stanoveno, u jakých objektů nebo u jakých druhů prací na nich je vyloučena povinnost vyžádat si rozhodnutí či závazné stanovisko orgánu památkové péče. Popsaná výlučka se nebude týkat kulturních památek a národních kulturních památek. Bližší obsahové náležitosti plánu ochrany bude stanovovat prováděcí vyhláška. Základem pro zpracování plánu ochrany budou hodnoty konkrétní památkové rezervace či památkové zóny a to, jak se na těchto hodnotách podílí konkrétní objekty.

Při zpracovávání a vydávání plánů ochrany se bude krajský úřad opírat o bezplatnou odbornou pomoc odborné organizace památkové péče.

Pro památkové rezervace a památkové zóny, které jsou světovou památkou nebo na jejichž území se nachází světová památka, bude vydáván plán ochrany obligatorně.

Vydat plán ochrany či plány ochrany bude oprávnění, nikoli povinnost. V plánu ochrany bude možné například stanovit, že na konkrétním objektu nebudou podléhat posouzení orgánem památkové péče určité (konkrétně vyjmenované) zásahy. Tím se zjednoduší výkon památkové péče v památkových rezervacích a zónách, sníží se administrativa i zátěž adresátů veřejné správy.

7.1.3 Plány území s archeologickými nálezy

Krajské úřady v přenesené působnosti budou moci vydávat plány území s archeologickými nálezy, a to ve formě opatření obecné povahy. Vymezení bude provedeno negativně – bude určeno, na kterých územích nelze odůvodněně předpokládat výskyt archeologických nálezů (například povrchové doly či komunikace); ostatní území budou územími s archeologickými nálezy. Bližší obsahové náležitosti plánu území s archeologickými nálezy bude stanovovat prováděcí vyhláška.

Při zpracovávání plánů území s archeologickými nálezy se bude krajský úřad opírat o bezplatnou odbornou pomoc odborné organizace památkové péče a Akademie věd České republiky (v níž budou shromažďovány oborové informace a která povede centrální databázi archeologických zpráv).

Vydání tohoto plánu bude oprávněním, nikoli povinností.

7.2 Součásti památkového fondu a využití území (územní plánování)

Bude stanoveno, který orgán památkové péče je dotčeným orgánem pro jednotlivé územně plánovací dokumentace a pro jednotlivé součásti památkového fondu. Jako dělicí kritérium se uplatní jednak druh územně plánovací dokumentace, k níž je vydáváno stanovisko dotčeného orgánu, jednak to, jaký chráněný statek se nachází v území řešeném konkrétní územně plánovací dokumentací.

Ministerstvo kultury bude uplatňovat stanovisko k politice územního rozvoje, k zásadám územního rozvoje a k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém se nacházejí památková rezervace nebo světová památka. Krajský úřad bude uplatňovat stanovisko k územně plánovací dokumentaci, nachází-li se v řešeném území památková zóna nebo nemovitá národní kulturní památka a není-li dána působnost Ministerstva kultury. Obecní úřad obce s rozšířenou působností bude uplatňovat své stanovisko k územně plánovací

dokumentaci, pokud se v řešeném území nachází nemovitá kulturní památka nebo památkové ochranné pásmo, není-li dána působnost Ministerstva kultury ani krajského úřadu.

Tato struktura dotčených orgánů památkové péče bude zachována i pro změny územně plánovací dokumentace, byť by se změna dotýkala pouze části území řešeného měněnou územně plánovací dokumentací.

V návaznosti na čl. 5 odst. 2 písm. a) Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy (publikována pod č. 99/2000 Sb. m. s.) budou pro oblast územního plánování upraveny systematické konzultace obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů s odbornou organizací památkové péče (v jejímž rámci budou institucionálně zajištěni tzv. „archeologové“ podle uvedené mezinárodní úmluvy) a s Akademií věd České republiky (která bude shromažďovat oborové informace a která povede centrální databázi archeologických zpráv).

Poskytovatelem údajů podle § 27 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb., bude ten správní orgán, který v rámci své pravomoci o existenci takového údaje rozhodl či vymezil jej opatřením obecné povahy. U národních kulturních památek, památkových rezervací, památkových zón a světových památek bude poskytovatelem údajů Ministerstvo kultury.

Územní plánování je upraveno především v zákoně č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb., a v jeho prováděcích předpisech.

7.3 Součásti památkového fondu a stavební a jiné aktivity

7.3.1 Obecný úvod

K zásahům na kulturních památkách, na národních kulturních památkách, na nemovitostech v památkových rezervacích a památkových zónách bude orgán památkové péče vydávat rozhodnutí podle § 67 a násl. správního řádu nebo závazné stanovisko podle § 149 správního řádu, jimiž posoudí zamýšlené práce z hlediska zájmů památkové péče. Tyto zásahy vyžadující posouzení orgánem památkové péče jsou blíže vymezeny v kapitolách 7.3.2 až 7.3.5.

Bude opuštěn dvojitý význam pojmu „závazné stanovisko“, napříště bude tento pojem používán jen ve smyslu správního řádu.

Rozhodnutí i závazná stanoviska k zásahům na národních kulturních památkách bude vydávat krajský úřad, k zásahům na kulturních památkách, na nemovitostech v památkových rezervacích a památkových zónách pak obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Dělicím kritériem bude to, zda podle zvláštního zákona rozhoduje o zásahu některý správní orgán či přesněji zda některý správní orgán má založenu pravomoc rozhodovat o zásahu. Pokud ano, vydá orgán památkové péče k zásahu závazné stanovisko (podle § 149 správního řádu). Pokud nikoli, vydá orgán památkové péče k zásahu správní rozhodnutí (podle § 67 a násl. správního řádu).

Kritériem tedy bude to, zda je v některém zvláštním zákoně založena rozhodovací pravomoc správního orgánu v určité věcné působnosti, nikoli to, zda svoji rozhodovací pravomoc správní orgán in concreto využije (například ke stavebním pracím vyžadujícím ohlášení vydá orgán památkové péče jako dotčený orgán závazné stanovisko, nikoli rozhodnutí, a to s ohledem na rozhodovací pravomoc stavebního úřadu zakotvenou v § 107 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb.). Princip uplatňovaný ve vztahu k rozhodování stavebních úřadů tedy bude rozšířen na všechny správní orgány vybavené rozhodovací pravomocí, jde například o orgány ochrany přírody.

Rozhodnutí i závazné stanovisko bude vydáváno na základě žádosti, jejíž náležitosti budou stanoveny zákonem. Žádost bude moci podat vlastník věci, na níž má být zásah proveden, a dále subjekt, který může žádat o vydání rozhodnutí ten správní orgán, pro jehož rozhodnutí bude podkladem závazné stanovisko orgánu památkové péče – například stavebník ve smyslu zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb. Žádost bude předchozí – bude podávána před provedením zamýšleného zásahu.

Provedení zásahu bez rozhodnutí či závazného stanoviska nebo v rozporu s ním (neuplatní-li se u závazného stanoviska postup pro řešení rozporů podle správního řádu, který jej prolomí) bude vybaveno sankcí.

7.3.2 Zásah na kulturní památce a národní kulturní památce zamýšlený vlastníkem památky nebo jiným subjektem

Zásah na památce bude zahrnovat zejména: stavbu na památce (pozemku či stavbě); umístění zařízení nebo reklamní či informační plachty na památce (pozemku či stavbě); terénní úpravy na pozemku, který je památkou; změnu stavby, která je památkou; udržovací práce na nemovitosti, která je památkou (udržovací práce budou pojety širěji, než jak je zavádí zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb., a budou zahrnovat například i významnější úpravy porostů); udržovací práce na movité věci, která je památkou; odstranění stavby a zařízení, které samy nejsou památkou, ale nacházejí se na památce; řemeslnou opravu (movité či nemovité památky nebo její části, která je dílem výtvarných umění nebo uměleckořemeslnou prací).

Bude opuštěna stávající legislativní zkratka „obnova“, která je poněkud zavádějící; bude nahrazena zkratkou „zásah na památce“.

Písemné vyjádření odborné organizace bude povinným podkladem pouze pro posuzování nejzávažnějších zásahů na kulturních památkách, jimiž jsou stavba na památce (pozemku či stavbě) a změna stavby, která je kulturní památkou a pro restaurování. V ostatních případech bude orgán památkové péče oprávněn, nikoli povinen, vyžádat si písemné vyjádření odborné organizace, a to v rámci naplnění zásady zjišťování skutkového stavu bez důvodných pochybností podle § 3 správního řádu a na to navazujícím nezbytném shromažďování dostatečných podkladů pro rozhodnutí či závazné stanovisko.

Při posuzování zásahu (včetně restaurování) na národní kulturní památce bude orgán památkové péče povinen vyžádat si písemné vyjádření odborné organizace vždy. Dále bude orgán památkové péče povinen vyžádat si písemné vyjádření k odstranění stavby, která není kulturní památkou, ale nachází se na kulturní památce, která je zároveň v památkové rezervaci.

V zájmu zjednodušení výkonu státní správy bude opuštěn princip povinného vyžadování písemného vyjádření odborné organizace památkové péče ke všem posuzovaným zásahům. Písemné vyjádření odborné organizace nebude pro orgán památkové péče závazné, bude tak hodnoceno jako kterýkoli jiný podklad v řízení opatřený.

7.3.3 Restaurování kulturní památky a národní kulturní památky

Restaurování je zvláštním druhem zásahu na kulturní památce nebo národní kulturní památce nebo jejich části, která je dílem výtvarného umění nebo uměleckořemeslnou prací. Restaurování bude oprávněn provádět restaurátor s oprávněním Ministerstva kultury. Pojem

„restaurování“ bude definován a bude vymezen jako protikategorie pojmu „řemeslná oprava“. Řemeslná oprava bude také jedním ze zásahů na kulturní památce nebo její části, která je dílem výtvarného umění nebo uměleckořemeslnou prací. Půjde o takový zásah, který nebude vyžadovat odbornost restaurátora a nebude jej tudíž muset provádět restaurátor (například běžná údržba nebo oprava nezasahující do podstaty památky a jejích kulturně historických hodnot).

K restaurování bude vyžadováno, stejně jako k jiným zásahům na památce, rozhodnutí orgánu památkové péče, jímž správní orgán posoudí zamýšlené restaurování z hlediska zájmů památkové péče jako přípustné (případně za podmínek) anebo nepřípustné.

Rozhodnutí k restaurování bude vydáváno výlučně na základě předchozí žádosti vlastníka památky; její náležitosti bude stanovovat zákon (žádost bude obsahovat např. restaurátorský průzkum).

Bude zakotvena povinnost restaurátora odevzdat závěrečnou restaurátorskou zprávu jednak správnímu orgánu, který vydal rozhodnutí k restaurování, jednak odborné organizaci památkové péče. Náležitosti závěrečné restaurátorské zprávy bude stanovovat rovněž prováděcí vyhláška.

7.3.4 Zásah v památkové rezervaci zamýšlený vlastníkem nemovitosti nebo jiným subjektem

Bude zavedena legislativní zkratka „zásah v památkové rezervaci“, která bude zahrnovat zejména tyto zásahy na nemovitostech v památkové rezervaci: stavbu na pozemku či stavbě; změnu stavby; odstranění stavby; udržovací práce (ty budou pojaty šířeji, než jak je zavádí zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb., a budou zavedeny především ve vztahu ke vzhledu nemovitosti); terénní úpravy; umístění a odstranění zařízení nebo reklamní či informační plachty na nemovitosti; běžnou opravu (zavedenou především ve vztahu ke vzhledu nemovitosti), pokud takový zásah nebyl z posuzování vyloučen plánem ochrany památkové rezervace.

Zásah v památkové rezervaci se týká pouze nemovitostí, které nejsou kulturní památkou ani národní kulturní památkou – zásahy na nemovitostech chráněných jako památky budou posuzovány jako zásahy na památce.

Shodně jako u zásahů na kulturní památce bude opuštěn princip povinného vyžadování písemného vyjádření odborné organizace ke všem posuzovaným zásahům. Písemné vyjádření odborné organizace tak bude povinným podkladem pouze pro posuzování nejzávažnějších zásahů v památkové rezervaci: stavby na pozemku či stavbě, změna stavby a odstranění stavby (i stavba, která není památkou, se může podstatně podílet na hodnotách památkové rezervace), pokud takový zásah nebyl z posuzování vyloučen plánem ochrany památkové rezervace. V ostatních případech bude orgán památkové péče oprávněn, nikoli povinen, vyžádat si písemné vyjádření odborné organizace.

Písemné vyjádření odborné organizace nebude pro orgán památkové péče závazné, bude tak hodnoceno jako kterýkoli jiný podklad v řízení opatřený.

7.3.5 Zásah v památkové zóně zamýšlený vlastníkem nemovitosti nebo jiným subjektem

Bude zavedena legislativní zkratka „zásah v památkové zóně“. Ta bude zahrnovat obsahově shodné zásahy jako legislativní zkratka „zásah v památkové rezervaci“ s výjimkou interiérových úprav staveb, pokud takový zásah nebyl z posuzování vyloučen plánem ochrany památkové zóny. Zásah v památkové zóně se týká pouze nemovitostí, které nejsou kulturní

památkou ani národní kulturní památkou – zásahy na nemovitostech takto chráněných budou posuzovány jako zásahy na památce.

Písemné vyjádření odborné organizace bude povinně vyžadováno pouze ke stavbě a k odstranění stavby, pokud takový zásah nebyl z posuzování vyloučen plánem ochrany památkové zóny.

Oproti posuzování zásahů v památkové rezervaci tak bude pro památkové zóny zaveden mírnější režim shromažďování podkladů pro rozhodnutí či závazné stanovisko, byť se i zde bude samozřejmě v plné šíři uplatňovat zásada zakotvená v § 3 správního řádu. Písemné vyjádření odborné organizace nebude pro orgán památkové péče závazné, bude tak hodnoceno jako kterýkoli jiný podklad v řízení opatřený.

7.3.6 Ochrana kulturních památek, národních kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón za krizových situací a za ozbrojeného konfliktu

7.3.6.1 Ochrana kulturních památek, národních kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón za mimořádných situací, které bezprostředně kulturní statek ohrožují, bude řešena založením povinnosti vlastníkovu chráněného kulturního statku, resp. kulturního statku nacházejícího se v památkové rezervaci nebo zóně, učinit neodkladně všechna potřebná opatření k zabezpečení kulturního statku proti předpokládaným účinkům mimořádné situace (např. přemístění kulturní památky při povodni či požáru, zajištění kulturní památky při občanských nepokojích nebo při vichřici apod.). Provedená opatření budou muset být neodkladně nahlášena příslušnému orgánu památkové péče (pro kulturní památku a památkovou zónu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, pro národní kulturní památku a památkovou rezervaci krajskému úřadu), který bude moci v případě nutnosti využít institut nápravných opatření (k němu dále) - vydat rozhodnutí, kterým uloží vlastníkovu statku provést zabezpečovací opatření jinak, jestliže vlastníkem učiněná opatření budou nedostatečná, nevhodná nebo budou překračovat rámec krizové situace.

Předpokládá se součinnost se složkami Integrovaného záchranného systému dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a s dalšími dotčenými orgány dle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména pak vypracování analýz rizik, vypracování havarijních plánů apod.

7.3.6.2 Ochrana kulturních památek, národních kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón za ozbrojeného konfliktu bude zahrnovat přípravná opatření přijatá v době míru k zabezpečení kulturních statků proti předvídatelným účinkům ozbrojeného konfliktu, zahrnující přípravu inventářů, plánování nouzových opatření na ochranu proti požáru či zhroucení budovy, přípravu přemístění movitých kulturních statků a zajištění odpovídající ochrany takových statků přímo na místě a určení příslušných orgánů odpovědných za zabezpečení kulturních statků. Za zabezpečení kulturních statků před předvídatelnými vlivy válečného konfliktu bude zodpovědný krajský úřad. Předpokládá se již v době míru označení kulturních statků dle Druhého protokolu k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu. Vlastník kulturního statku bude povinen strpět činnosti prováděné krajským úřadem – pořízení inventáře, osazení označení podle Druhého protokolu k Haagské úmluvě apod.

8. Ochranná a nápravná opatření

Exekuce nápravných opatření, která ukládají nepeněžitá plnění, bude plně podřízena režimu správního řádu – bude tedy možné je vynucovat například provedením náhradního výkonu i ukládáním donucovacích pokut.

Současný princip, kdy výkon nápravného opatření není prováděn postupem podle správního řádu, nýbrž je předepsán zvláštní postup spočívající v provedení nezbytných prací a následném vymáhání nákladů na tyto práce po vlastníkově, bude opuštěn, neboť je finančně náročný a těžkopádný.

8.1 Opatření pro případ činnosti nebo nečinnosti poškozující kulturní památku nebo národní kulturní památku, za níž odpovídá jakýkoli subjekt vyjma vlastníka památky

Bude zavedena – se základem v čl. 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod – obecná povinnost nepoškozovat kulturní památky a národní kulturní památky. Tato povinnost bude tížit všechny subjekty práva.

Tuto povinnost je možné porušit jednak aktivní činností, jednak nečinností (například vlastník stavby sousedící s kulturní památkou svoji stavbu neudrzuje a ta v důsledku svého špatného stavebně technického stavu poškozují sousední kulturní památku).

V reakci na závadnou činnost nebo nečinnost bude orgán památkové péče oprávněn v procesním režimu správního řádu vydat rozhodnutí, kterým bude moci subjektu, který svoji činností či nečinností poškozují památku, tuto činnost zakázat nebo ji omezit formou stanovení podmínek; v případě nečinnosti subjektu bude správní orgán moci naopak nařídít činnost směřující k odstranění škodlivých důsledků nečinnosti (například provést udržovací práce na stavbě poškozující sousední kulturní památku). Náklady na splnění uložené povinnosti ponese ten, komu ji správní orgán rozhodnutím uložil.

Půjde-li o poškozování kulturní památky, bude rozhodovat obecní úřad obce s rozšířenou působností, v případě poškozování národní kulturní památky bude rozhodovat krajský úřad. S ohledem na situaci, v níž budou tato rozhodnutí vydávána, bude zákonem vyloučen odkladný účinek odvolání proti rozhodnutí. Rozhodnutí bude vydáváno z moci úřední.

8.2 Opatření pro případ činnosti nebo nečinnosti poškozující kulturní památku nebo národní kulturní památku, za níž odpovídá vlastník památky

Vlastníkovi kulturní památky i národní kulturní památky bude stanovena povinnost nepoškozovat a nezničit památku, nezašantročit ji, udržovat ji v dobrém stavu a také ji uvést do dobrého stavu, pokud památka v dobrém stavu není. Tyto povinnosti ponese vlastník na své náklady. Povinnost nepoškozovat a nezničit památku a udržovat ji v dobrém stavu bude mít také subjekt oprávněný památku užívat nebo s ní nakládat (jde například o nájemce, vypůjčitele, komisionáře apod.).

Jestliže vlastník či subjekt oprávněný památku užívat nebo s ní nakládat poruší své uvedené povinnosti, uplatní se rozhodovací pravomoc správního orgánu. *Porušení těchto povinností se může stát jak činností, tak i nečinností.* Správní orgán bude moci rozhodnutím vydaným z moci úřední zakázat činnost poškozující památku nebo tuto činnost omezit formou stanovení podmínek; v případě nečinnosti bude správní orgán moci naopak nařídít činnost směřující k odstranění škodlivých důsledků nečinnosti. Náklady ponese ten, komu je rozhodnutím ukládána povinnost. Zákon bude stanovovat kritéria, z nichž bude správní orgán při rozhodování vycházet (zejména majetkové poměry vlastníka, stav památky, příčina nedobrého stavu památky, význam památky).

U kulturních památek bude rozhodovat obecní úřad obce s rozšířenou působností, u národních kulturních památek bude rozhodovat krajský úřad. Zákonem bude vyloučen odkladný účinek odvolání proti rozhodnutí.

8.3 Opatření pro případ činnosti nebo nečinnosti poškozující hodnoty památkové rezervace nebo památkové zóny, za níž odpovídá vlastník nemovitosti

Jestliže vlastník nemovitosti v památkové rezervaci nebo v památkové zóně bude poškozovat nemovitost a tím narušovat hodnoty daného památkového území, bude se moci uplatnit rozhodovací pravomoc obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Obecní úřad obce s rozšířenou působností bude moci rozhodnutím vydávaným z moci úřední v procesním režimu správního řádu zakázat činnost narušující hodnoty památkového území nebo tuto činnost omezit formou stanovení podmínek; v případě nečinnosti bude moci nařídit činnost směřující k odstranění škodlivých důsledků nečinnosti.

Narušení hodnot památkového území se může stát jak činností, tak nečinností. Nečinností, na níž bude správní orgán reagovat, bude především neprovádění údržby nemovitosti. Činností již bude moci správní orgán omezit či zakázat, bude zejména provádění zásahu, vyžadujícího posouzení orgánem památkové péče, bez jeho rozhodnutí či závazného stanoviska nebo v rozporu s ním. Dále se může jednat o činnost zasahující do archeologických situací, která však nebude předmětem předchozího posuzování jako zásah v památkovém území – například zemědělské či lesnické práce.

Rozhodnutím obecního úřadu obce s rozšířenou působností bude možné uložit povinnost nejen vlastníkovu nemovitosti, ale též subjektu, který je oprávněn nemovitost užívat nebo s ní nakládat (například nájemce, uživatelé podle zvláštních zákonů). Náklady na splnění povinnosti ponese ten, komu bude uložena.

8.4 Vyvlastnění

Institut vyvlastnění bude možné uplatnit v případech, kdy bude kulturní památka nebo národní kulturní památka ohrožena sousední nemovitostí, resp. jejím špatným stavebně technickým stavem. Vyvlastnění bude podřízeno režimu zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění). Vyvlastnitelem (tím, na jehož žádost bude zahájeno vyvlastňovací řízení) bude vlastník památky, která je závadným stavem sousední nemovitosti poškozována. Veřejným zájmem vyžadovaným Listinou základních práv a svobod i zákonem o vyvlastnění, je zde zájem státu na ochraně a zachování kulturních a národních kulturních památek.

Bude opuštěn důvod vyvlastnění zakotvený v současné úpravě, podle které je vyvlastnění možným následkem skutečnosti, že vlastník nakládá se svou památkou tak, že je ohroženo její zachování (ať již v důsledku činnosti vlastníka anebo jeho nečinnosti). Pro tento případ se uplatní nová sankce - propadnutí věci (památky). Vyvlastnění nemá sankční povahu, zatímco za nepečování o památku nebo její poškozování se musí uplatnit (vedle nápravných opatření) sankce, nikoli vyvlastnění za náhradu.

8.5 Oznámení ohrožení nebo poškození kulturní památky nebo národní kulturní památky

Bude zavedena povinnost vlastníka památky prokazatelně oznámit každé ohrožení či poškození památky bez zbytečného odkladu. Oznámení bude směřovat v případě kulturní památky vůči obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v případě národní kulturní památky vůči krajskému úřadu.

Účelem je, aby se orgánu památkové péče dostalo poznatku, že je památka ohrožena či poškozena, a aby mohl na tento poznatek reagovat (např. uložit nápravné opatření).

9. Památková ochranná pásma

9.1 Památkové ochranné pásmo bude vymezovat z moci úřední obecní úřad obce s rozšířenou působností, a to opatřením obecné povahy podle správního řádu. Bude výslovně zakotvena možnost změny památkového ochranného pásma; změna se bude moci týkat jak územního rozsahu ochranného pásma, tak i podmínek stanovených pro činnosti v ochranném pásmu. Dále bude zavedena i možnost zrušení památkového ochranného pásma.

Bude zachován institut ochranných pásem. Jejich účelem je ochrana nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny. Pojem „památkové ochranné pásmo“ je zvolen pro odlišení od ochranného pásma podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb. Ochranné pásmo podle § 83 tohoto zákona je vymezováno územním rozhodnutím, zatímco památkové ochranné pásmo bude vymezováno opatřením obecné povahy, tedy jiným správním aktem, a půjde tak o jiný institut.

9.2 Bude zavedena legislativní zkratka „zásah v památkovém ochranném pásmu“, která bude zahrnovat zejména tyto zásahy na nemovitostech v ochranném pásmu: stavbu na pozemku či stavbě; změnu stavby; odstranění stavby; udržovací práce; terénní úpravy; umístění a odstranění zařízení na nemovitosti; řemeslnou opravu. Přímo zákonem budou z posuzování vyloučeny práce, jejichž provedením se nikterak nezasáhne do vnějšího vzhledu nemovitosti. V opatření obecné povahy, jímž se památkové ochranné pásmo vymezuje, bude správní orgán oprávněn stanovit, jaké práce a na jakých nemovitostech nepodléhají posuzování orgánu památkové péče.

Zásahy budou vyžadovat předchozí posouzení orgánem památkové péče – obecním úřadem obce s rozšířenou působností, který bude vydávat na základě žádosti rozhodnutí anebo závazné stanovisko podle § 149 správního řádu.

Žádost bude oprávněn podat vlastník nemovitosti, na niž má být zásah realizován, a rovněž subjekt, který může žádat o vydání rozhodnutí ten správní orgán, pro jehož rozhodnutí bude podkladem závazné stanovisko orgánu památkové péče – například stavebník ve smyslu zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb.

Shodně jako u zásahů na památkách a v památkových rezervacích a zónách bude tedy opuštěn dvojitý význam pojmu „závazné stanovisko“. Dělicím kritériem bude to, zda podle zvláštního zákona rozhoduje o zásahu některý správní orgán či přesněji zda některý správní orgán má založenu pravomoc rozhodovat o zásahu. Pokud ano, vydá orgán památkové péče k zásahu závazné stanovisko (podle § 149 správního řádu). Pokud nikoli, vydá orgán památkové péče k zásahu správní rozhodnutí (podle § 67 a násl. správního řádu). Princip uplatňovaný ve vztahu k rozhodování stavebních úřadů tedy bude rozšířen na všechny správní orgány vybavené rozhodovací pravomocí, jde například o orgány ochrany přírody. Cílem je posuzovat z hlediska zájmů památkové péče jen takové zásahy, které mohou zasáhnout do hodnot toho statku, který je chráněn památkovým ochranným pásmem, a vyloučit posuzování jiných zásahů. Tím dojde ke snížení zátěže jak adresátů veřejné správy, tak i správních orgánů.

9.3 Ochranná pásma, vymezená podle dosavadních právních předpisů, budou zachována. Při změně ochranných pásem, vymezených podle dosavadních právních předpisů, obecní úřad

obce s rozšířenou působností nahradí rozhodnutí, které je v právní moci, jako celek novým opatřením obecné povahy.

10. Archeologie

10.1 Obecný úvod

Bude zachován pojem „území s archeologickými nálezy“. Krajské úřady budou moci vymezovat území s archeologickými nálezy (území s reálným nebo alespoň potenciálním výskytem archeologických nálezů), a to negativně, jak je vysvětleno v kapitole „Plány území s archeologickými nálezy“.

Budou zavedeny dva druhy archeologického výzkumu podle základní příčiny, která výzkum vyvolala: záchranný výzkum vyvolaný záměrem provádět na území činnost, která může poškodit archeologické dědictví, a badatelský výzkum, u nějž tento záměr nebude a který bude prováděn jen pro účely prohloubení poznání archeologického dědictví. Územní rozsah záchranného archeologického výzkumu bude dán územním rozsahem zamýšleného zásahu.

10.2 Badatelský archeologický výzkum

Právním titulem pro provedení badatelského archeologického výzkumu bude (po předchozím schválení badatelského výzkumu Ministerstvem kultury, které bude mít podobu správního rozhodnutí potvrzujícího veřejný zájem na provedení takového výzkumu) dohoda mezi oprávněnou organizací, zamýšlející výzkum provést, a vlastníkem nemovitosti, na níž má být badatelský výzkum proveden. Nedojde-li k dohodě, může být nahrazena rozhodnutím krajského úřadu vydaným v procesním režimu správního řádu o podmínkách provedení badatelského výzkumu; toto rozhodnutí bude vydáváno na žádost a bude se týkat zejména doby výzkumu, rozsahu výzkumu, případných náhrad, poskytnutí výstupů výzkumu apod. Při rozhodování bude krajský úřad přihlížet zejména k významu plánovaného výzkumu pro rozšíření poznání oboru a k zájmům vlastníka nemovitosti, na níž má být badatelský výzkum proveden.

10.3 Záchranný archeologický výzkum

Bude zavedena oznamovací povinnost pro případ zamýšlené činnosti v území s archeologickými nálezy. Tato oznamovací povinnost se bude vztahovat jednak ke stavební činnosti (včetně terénních úprav), jednak k činnostem nestavebním, pokud mohou ohrozit archeologické dědictví (například zalesňování či odlesňování). Oznamovací povinnost bude tížit stavebníka a subjekt, který zamýšlí provádět činnosti nestavební povahy. Oznamovací povinnost bude zákonem vyloučena v případech, kdy zásah bude zamýšlen v rámci odstraňování bezprostředních následků živelní pohromy (například povodně) nebo závažné havárie.

Oznámení bude mít písemnou formu, jeho náležitosti budou stanoveny prováděcí vyhláškou. Oznámení bude směřovat vůči krajskému úřadu, v území jehož působnosti je záměr zamýšlen, a bude muset být učiněno již v době přípravy záměru, nejméně však 40 dnů před zahájením zamýšlených prací v terénu. Krajský úřad zveřejní oznámení s využitím dálkového přístupu, a to na dobu 30 dnů.

Účelem je vytvořit systém poptávky na straně organizací oprávněných k provádění archeologických výzkumů – tyto organizace budou moci vstupovat do kontaktu se subjektem, který oznámení učinil, a smluvně vyjednat o provedení záchranného archeologického výzkumu.

Právním titulem pro provedení záchranného archeologického výzkumu bude dohoda mezi oprávněnou organizací a stavebníkem nebo subjektem, který zamýšlí provádět v území s archeologickými nálezy činnost nestavební povahy.

Pokud nedojde k dohodě o provedení záchranného archeologického výzkumu, bude rozhodovat na návrh oprávněné organizace nebo subjektu, který učinil oznámení, v procesním režimu správního řádu krajský úřad. Jestliže během řízení dojde k uzavření dohody subjektu, který učinil oznámení, s některou oprávněnou organizací (ať již s tou, která je účastníkem řízení, anebo s jinou), bude tento subjekt povinen krajskému úřadu oznámit, že uzavřel dohodu s oprávněnou organizací, a krajský úřad řízení zastaví.

V řízení bude krajský úřad přihlížet – vedle zájmů subjektu, který oznámení učinil – k odbornému vybavení a kapacitám odborné organizace, jež bude účastníkem řízení.

Během třicetidenní lhůty, po kterou bude oznámení krajským úřadem zveřejněno, bude muset být uzavřena dohoda o provedení záchranného archeologického výzkumu anebo podána žádost o zahájení správního řízení, v němž bude vydáno rozhodnutí o podmínkách provedení záchranného archeologického výzkumu. Nestane-li se tak, bude moci subjekt, který oznámení učinil, zamýšlenou činnost (zásah do terénu) provést. Tím nebude dotčen právní režim náhodných archeologických nálezů (je-li učiněn náhodný archeologický nález při stavebních činnostech, uplatní se § 176 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb.). Bude-li podána žádost o vydání rozhodnutí krajského úřadu, nebude subjekt, který ohlásil zásah, oprávněn provést zásah dříve než nabude právní moci rozhodnutí nahrazující dohodu o provedení záchranného výzkumu.

Krajský úřad bude vybaven pravomocí zamýšlený ohlášený zásah zakázat do doby uzavření dohody o provedení záchranného archeologického výzkumu nebo do vydání rozhodnutí o podmínkách provedení záchranného archeologického výzkumu, nejdéle však na dobu 6 měsíců. Pokud bude během této lhůty podána žádost o rozhodnutí krajského úřadu, jímž má být nahrazena dohoda o provedení záchranného archeologického výzkumu, tato lhůta se bude stavět. Při rozhodování bude krajský úřad přihlížet především k významu území, v němž je zásah zamýšlen, z hlediska archeologického, a rovněž k významu zamýšleného zásahu zejména pro jiné veřejné zájmy.

Jako alternativa k oznámení bude stavebníkovi nebo subjektu, který zamýšlí provádět činnosti nestavební povahy, umožněno, aby místo oznámení pouze společně s oprávněnou organizací sdělil krajskému úřadu, že již byla uzavřena dohoda o provedení záchranného archeologického výzkumu. V tomto případě lhůta 40 dnů neběží a tato informace ani nebude dálkově zpřístupňována, pouze se poznamená do krajského registru zásahů v územích s archeologickými nálezy. Obsahové náležitosti tohoto registru upraví prováděcí vyhláška.

Právním titulem pro provedení záchranného archeologického výzkumu tedy bude smlouva anebo rozhodnutí krajského úřadu, které smlouvu nahradilo. Tento právní titul bude pokrývat i archeologický dohled, který je metodou archeologického výzkumu, kterou je možno aplikovat tam, kde je nižší pravděpodobnost výskytu archeologických nálezů.

Oprávněnou organizaci bude stanovena povinnost oznámit do 5 dnů od uzavření smlouvy o provedení záchranného archeologického výzkumu krajskému úřadu, že byla tato smlouva uzavřena.

10.4 Registr zásahů v území s archeologickými nálezy

Krajský úřad povede registr zásahů v území s archeologickými nálezy, ve kterém bude identifikováno místo zásahu a uvedena skutečnost, zda předmětnému zásahu předchází

záchranný archeologický výzkum a která oprávněná organizace takový výzkum provádí. Oprávněná organizace bude povinna oznámit krajskému úřadu zahájení terénní části archeologického výzkumu a její skončení a také odevzdání závěrečné archeologické zprávy Akademii věd České republiky (vždy ve lhůtě 5 dnů od rozhodné události) k zapsání informace do registru zásahů. Registr bude dálkově přístupný.

10.5 Centrální databáze archeologických zpráv

Akademie věd České republiky povede centrální databázi (evidenci) archeologických zpráv. Oprávněná organizace bude povinna do 3 let od dokončení terénní části archeologického výzkumu (záchranného i badatelského) předat jedno vyhotovení závěrečné archeologické zprávy Akademii věd České republiky k jejímu zpracování do centrální databáze a zpřístupnění. Akademie věd České republiky také bude centrálně zpřístupňovat krajské registry zásahů a ve spolupráci s Ministerstvem kultury bude sjednocovat, bude-li toho třeba, metodiku zpracování dat. U zvláště rozsáhlých archeologických výzkumů bude moci lhůtu pro předložení závěrečné archeologické zprávy na základě žádosti oprávněné organizace svým rozhodnutím prodloužit Ministerstvo kultury.

10.6 Financování archeologických výzkumů

Badatelský archeologický výzkum bude hradit oprávněná organizace, která jej provádí. Záchranný archeologický výzkum (včetně archeologického dohledu) bude vždy hradit stavebník či ten, kdo provádí činnost, která si vyžádala provedení záchranného výzkumu. Bude zavedena kompenzace v podobě příspěvku na náklady záchranného archeologického výzkumu. Tento fakultativní příspěvek bude poskytovat Ministerstvo kultury ze státního rozpočtu, a to na základě žádosti subjektu, který záchranný výzkum hradil. Právním titulem pro poskytnutí příspěvku bude rozhodnutí o poskytnutí příspěvku vydávané v procesním režimu správního řádu.

Dosavadní štěpení, kdy fyzické osoby hradí či nehradí náklady záchranného výzkumu v závislosti na tom, zda nutnost provedení záchranného výzkumu vznikla při výkonu jejich podnikatelské činnosti nebo nikoli, není z hlediska rovnosti subjektů před zákonem dobře obhajitelné, proto bude opuštěno.

10.7 Náhodný archeologický nález, nálezné a náhrada nutných nákladů

Náhodný archeologický nález je takový, který nebyl učiněn při provádění archeologického výzkumu. Nálezce (ten, kdo nález učinil) bude povinen jej bez zbytečného odkladu prokazatelně oznámit obecnímu úřadu, který bude – rovněž bez zbytečného odkladu – prokazatelně o nálezu informovat krajský úřad, který bude moci přijmout opatření nezbytná k ochraně nálezu. Nálezci bude stanovena povinnost počínat si tak, aby nález nepoškodil. Krajský úřad bude povinen předat informaci o nálezu Akademii věd České republiky do 1 měsíce od jejího obdržení k zapsání do centrální evidence nálezů. Obsahové náležitosti tohoto registru upraví prováděcí vyhláška.

V případě movitého náhodného archeologického nálezu bude mít nálezce právo na nálezné, jehož výše bude vycházet z odborného posudku. Nálezce bude mít dále právo na náhradu nutných nákladů, které mu v souvislosti s učiněním a oznámením nálezu vznikly. Toto právo se bude týkat nálezů náhodných movitých i nemovitých. Výši vynaložených nákladů bude prokazovat nálezce.

Nárok na nálezné a náhradu nutných nákladů bude nálezce uplatňovat u kraje, na jehož území byl nález učiněn; k tomu bude stanovena šestiměsíční prekluzivní lhůta počítaná od oznámení nálezu obecnímu úřadu.

Bude-li náhodný nález učiněn při činnosti podléhající zákonu č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb., uplatní se, pokud jde o opatření k ochraně nálezu, v plné šíři § 176 tohoto zákona. Pro případ, že bude nález učiněn při jiných činnostech, které stojí mimo režim zákona č. 183/2006 Sb., bude zavedena obdobná konstrukce: krajský úřad bude moci stanovit dočasné opatření k ochraně nálezu a rozhodnout o přerušení prací na předem stanovenou dobu.

10.8 Vlastnictví archeologického nálezu a nakládání s ním

Bude zachováno štěpené vlastnictví movitých archeologických nálezů. Movité archeologické nálezy, učiněné při archeologických výzkumech prováděných oprávněnou organizací, která je příspěvkovou organizací obce nebo organizační složkou obce, budou vlastnictvím této obce. Movité archeologické nálezy, učiněné při archeologických výzkumech prováděných oprávněnou organizací, která je státní příspěvkovou organizací nebo organizační složkou státu, budou vlastnictvím České republiky. U ostatních archeologických nálezů, včetně nálezů náhodných, bude platit, že movité archeologické nálezy jsou vlastnictvím kraje, na jehož území byly učiněny.

Nemovité archeologické nálezy pak zůstanou vlastnictvím vlastníka nemovitosti, na níž nebo v níž se nacházejí.

Stát bude mít možnost získat nejhodnotnější movité archeologické nálezy cestou odkoupení od kraje nebo obce.

Movité archeologické nálezy získané při archeologickém výzkumu budou oprávněné organizace předávat vlastníkovi v zakonzervovaném stavu včetně dokumentace odpovídající zákonu č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tedy nikoli nezpracované.

Oprávněná organizace uzavírá dohodu s příslušnými vlastníky movitých archeologických nálezů o předávání zpracovaných movitých archeologických nálezů získaných činností oprávněné organizace na území příslušného vlastníka. Tato podmínka se neuplatní tehdy, když bude výzkum provádět oprávněná organizace, která je zároveň sbírkotvornou organizací a archeologické nálezy zařadí do své sbírky.

Nedotčen zůstane režim archiválií podle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V rámci výběru archiválií mimo skartační řízení bude dbáno toho, aby bylo zajištěno jednotné nakládání s daným archeologickým nálezem jako jedním souborem, jehož jsou archiválie součástí.

10.9 Náhrady při archeologickém výzkumu a při opatřeních na ochranu archeologického nálezu

U záchranného archeologického výzkumu nebudou poskytovány náhrady za omezení v užívání nemovitosti, na níž je výzkum prováděn – bylo by to v rozporu s principem, že záchranný výzkum bude hradit vždy subjekt, z jehož činnosti vyvstala nutnost provedení záchranného výzkumu. U badatelského archeologického výzkumu bude výše a způsob náhrady za újmu spojenou v omezení možnosti užívat nemovitost, na níž výzkum probíhá, ponechán především na dohodě mezi oprávněnou organizací a vlastníkem nemovitosti. Pokud nedojde k této dohodě, bude moci být nahrazena rozhodnutím krajského úřadu vydávaném na základě žádosti. Náhrada bude moci být jak naturální, tak i finanční – pro tento případ bude

v zákoně stanoven způsob výpočtu náhrady. Tuto náhradu bude poskytovat organizace provádějící výzkum vlastníku nemovitosti, na níž byl výzkum proveden.

Opatření na ochranu náhodného archeologického nálezů mohou způsobit jistou újmu (škodu). Při činnostech podléhajících režimu zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb., se uplatní v plné šíři § 176 tohoto zákona. Při ostatních činnostech, stavebnímu zákonu nepodléhajících, bude poskytovat náhradu újmy vzniklé v důsledku stanoveného opatření k ochraně archeologického nálezů kraj, jehož krajský úřad opatření stanovil. Náhrada bude poskytována pouze v penězích. Výši škody bude prokazovat ten, kdo se bude její náhrady u krajského úřadu domáhat; k uplatnění nároku bude stanovena šestiměsíční prekluzivní lhůta, jejíž počátek bude vztažen ke dni, kdy skončily účinky uloženého opatření.

11. Kompenzace veřejného zájmu

11.1 Obecný úvod

Předpokládá se, že budou zachovány stávající daňové úlevy.

Především jde o úlevy podle zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, který zavádí osvobození od daně z nemovitostí pro kulturní památky za podmínek stanovených v tomto zákoně. Jde o následující osvobození a úlevy:

- *od daně ze staveb jsou osvobozeny stavby památkových veřejně přístupných objektů stanovených vyhláškou Ministerstva financí č. 12/1993 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí [§ 9 odst. 1 písm. k) zákona č. 338/1992 Sb.];*
- *podle § 9 odst. 1 písm. p) zákona č. 338/1992 Sb. jsou osvobozeny od daně ze staveb stavby kulturních památek na dobu osmi let, počínaje rokem následujícím po vydání stavebního povolení na stavební úpravy prováděné vlastníkem;*
- *za určitých podmínek daných zákonem č. 338/1992 Sb., jsou od daně z nemovitostí osvobozeny stavby kulturních památek, jestliže jsou ve vlastnictví státu nebo církve; pokud jsou stavby kulturních památek ve vlastnictví obce nebo kraje, na jejichž katastrálním území se nacházejí, jsou osvobozeny také od daně ze staveb;*
- *pozemky, které tvoří jeden funkční celek se stavbou památkových objektů stanovených vyhláškou č. 12/1993 Sb., jsou osvobozeny od daně z pozemků.*

Dále budou zachovány daňové úlevy dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví některé zvláštnosti odpisování ve vztahu ke kulturním památkám. Podle § 30 odst. 8 a § 29 odst. 3 tohoto zákona se roční odpis u technického zhodnocení provedeného na nemovité kulturní památce stanoví ve výši jedné patnáctiny vstupní ceny. Podle § 27 odst. 1 písm. e) tohoto zákona jsou movité kulturní památky a jejich soubory hmotným majetkem, který je vyloučen z odpisování.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, umožňuje, jsou-li splněny určité podmínky, použití snížené sazby daně u restaurátorských prací při:

- *restaurování kulturních památek (nebo jejich částí) evidovaných Ministerstvem kultury v Ústředním seznamu kulturních památek,*
- *restaurování děl z oboru výtvarných umění, která nejsou kulturními památkami, ale jsou uložena ve sbírkách muzeí a galerií,*
- *restaurování děl z oboru výtvarných umění, která nejsou kulturními památkami, ale jedná se o předměty kulturní hodnoty.*

11.1 Daňové nástroje

Předpokládá se zjednodušení konstrukce osvobození od daně z nemovitostí u kulturních památek, které by nově mělo být vázáno pouze na skutečnost, že nemovitost je kulturní památkou, aniž by bylo nutné prokazovat další skutečnosti.

V souvislosti s přijetím tohoto zákona se předpokládá, že dojde k úpravě okruhu prací, které jsou zařazeny mezi práce se sníženou sazbou daně z přidané hodnoty. Tato změna je předpokládána v návaznosti na revizi směrnice Rady 2006/112/ES, kterou jsou národní legislativy vázány a která v současné době nepřipouští aplikaci snížené sazby daně na opravy kulturních památek a objektů památkové péče z titulu služeb s vysokým podílem lidské práce.

11.2 Finanční nástroje

I nadále bude zachován systém přímé finanční podpory vlastníků kulturních památek, kteří budou moci získat z veřejných rozpočtů nenárokové finanční prostředky na zásahy na kulturních památkách. Nově budou moci být příjemci veřejné finanční podpory také vlastníci nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, ale které se nacházejí na území památkové zóny a rezervace (nikoliv však ochranného pásma).

11.3 Další náhrady

Památkový zákon předpokládá zachování bezplatné odborné pomoci ze strany orgánů a odborných organizací vlastníků kulturních památek nebo vlastníků součástí památkového fondu. Bude se jednat zejména o odborné konzultace, poradenskou činnost nebo zpřístupnění všech materiálů a dokumentů o kulturní památce (např. stavebně – historický průzkum, evidenční karty kulturní památky, fotodokumentace apod.), pokud toto nebude odporovat jiným právním předpisům (např. autorský zákon). Předpokládá se také dálkový přístup k těmto informacím, a to v co nejširším možném měřítku.

Konečně budou vlastníci součástí památkového fondu podporováni při prezentaci a propagaci kulturního dědictví v rámci různých veřejných strategií. Bude se jednat o podporu v rámci cestovního ruchu (např. zařazení památky do naučné stezky, podpora památek lidového stavitelství v rámci agroturistiky apod.), podporu při prezentaci památek na nejrůznějších nosičích (brožury, CD, www stránky apod.) nebo o další způsoby prezentace a propagace, například propagace při veletrzích cestovního ruchu.

12. Fond péče o kulturní dědictví

Zákon založí existenci finančního fondu, z jehož prostředků bude spolufinancována péče o kulturní dědictví (včetně dlouhodobých akcí obnovy). V souvislosti s přijetím zákona se předpokládá navýšení místních poplatků (zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů), když jedna část vybraných místních poplatků připadne výběrci tohoto poplatku, navýšená část pak bude výnosem fondu. Bude se jednat o navýšení poplatků

za lázeňský nebo rekreační pobyt, ze vstupného a z ubytovací kapacity, a to v poměru 7:3, kdy větší podíl bude příjmem obce.

Dalším příjmem fondu budou příjmy z pokut uložených státními orgány památkové péče (Ministerstvem kultury).

Příjmem tohoto fondu bude také část příjmů z pokut uložených v přenesené působnosti orgány památkové péče obcí s rozšířenou působností a krajů v poměru 7:3, kdy větší podíl bude příjmem obcí, resp. krajů.

13. Orgánní struktura

Bude zachováno rozdělení na výkonnou složku (ve struktuře státní správy) a odbornou složku (státní příspěvková organizace zřízená Ministerstvem kultury – Národní památkový ústav).

13.1 Správní orgány

Výkonná složka bude třístupňová: obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady a Ministerstvo kultury. Na území hlavního města Prahy bude výkonná složka dvojstupňová: Magistrát hlavního města Prahy a Ministerstvo kultury; pro území národní kulturní památky Pražský hrad bude zákonem zakotvena působnost Kanceláře prezidenta republiky.

Na plnění úkolů památkové péče se budou podílet v rozsahu současné právní úpravy i celní úřady.

Působnosti stanovené obecním úřadům obcí s rozšířenou působností a krajským úřadům budou výkonem přenesené působnosti.

Obdobně jako to činí zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů, zavede zákon odborné poradní orgány Ministerstva kultury pro oblast restaurování (Restaurátorská rada) a pro oblast archeologie (Archeologická rada). V zájmu zajištění náležité odborné úrovně výkonu správy v těchto oblastech budou tyto orgány poskytovat Ministerstvu kultury jakožto správnímu orgánu odborné podklady zejména pro udělování a odnímání oprávnění k restaurování a oprávnění k provádění archeologických výzkumů. Tyto odborné podklady budou povinné v tom smyslu, že Ministerstvo kultury bude povinno si je v řízení vyžádat, nebudou však pro Ministerstvo kultury závazné a budou jím tudíž ve správním řízení hodnoceny jako jiné podklady rozhodnutí.

Památková inspekce bude koncipována jako státní dozorový orgán (organizační složka státu zřízená zákonem), který mít podobu krajských inspektorátů a ústředního inspektorátu, podřízeného Ministerstvu kultury. Bude správním orgánem, v jehož čele bude ředitel, který bude jmenován a odvoláván ministrem kultury.

Činnost bude směřovat nikoli primárně dovnitř struktury veřejné správy, jak je tomu v převážné míře fakticky v současné době, nýbrž především navenek – k vlastníkům kulturních památek, k restaurátorům a organizacím oprávněným k archeologickým výzkumům a dalším osobám, které mohou svou činností ovlivnit památkový fond.

Památková inspekce bude zmocněna provádět incidenční kontroly při provádění zásahů na kulturních památkách, jejich restaurování a dalším nakládání s nimi. Obdobným zmocněním bude památková inspekce vybavena i ve vztahu k zásahům na nemovitostech v památkových rezervacích, památkových zónách a v ochranných pásmech. Památková inspekce bude také zmocněna ke kontrole provádění archeologických výzkumů (včetně odbornosti a kvality jejich provádění).

V souvislosti se svými kontrolními pravomocemi bude památková inspekce oprávněna zakázat činnost, která je prováděna v rozporu s navrhovaným zákonem. Současně bude také orgánem, který takovéto opatření bude oprávněn vykonávat (exekuvovat) podle správního řádu.

Současně bude památková inspekce zmocněna rozhodnutím v řízení na místě uložit opatření směřující k ochraně kulturní památky, nemovitosti v památkové rezervaci nebo v památkové zóně anebo náhodného archeologického nálezu, jsou-li tyto součásti památkového fondu bezprostředně ohroženy. Pokud tohoto zmocnění nebude možné v konkrétním případě využít, bude mít památková inspekce možnost podat příslušnému orgánu památkové péče podnět k zahájení řízení z moci úřední k odstranění závad, které byly památkovou inspekcí zjištěny.

Na základě svých zjištění také může památková inspekce dát podnět k odebrání či pozastavení oprávnění k provádění restaurování nebo k provádění archeologických výzkumů.

13.2 Odborná organizace

Odbornou organizací památkové péče bude i nadále Národní památkový ústav – státní příspěvková organizace zřizovaná Ministerstvem kultury). Předpokládá se posílení odbornosti výkonu jejích činností tím, že bude vytvořen dostatečný prostor pro tvorbu kvalitních podkladů jak pro správní řízení, tak pro vydávání opatření obecné povahy (prvořadě pro plány ochrany památkových rezervací a zón) a pro otázky územního plánování. Aby mohl Národní památkový ústav poskytovat odborné podklady v dostatečné kvalitě a byl dostatečně informačně vybaven, bude mít přístup k databázím a registrům vedeným Akademií věd i správními orgány včetně Ministerstva kultury.

Současné znění zákona o státní památkové péči nad přiměřenou míru zatěžuje odbornou organizaci vyjadřováním se k bagatelním záležitostem na úkor stěžejních zásahů do památkové podstaty jak kulturních památek, tak památkových území.

14. Dozor a dohled

Bude zaveden jednak dozor uvnitř orgánní struktury památkové péče, jednak dozor směrem navenek. Vnitřní dozor bude realizován v rámci vztahů nad- a podřízenosti: dozor nad obecními úřady obcí s rozšířenou působností budou provádět krajské úřady; dozor nad krajskými úřady bude provádět Ministerstvo kultury. Současně Ministerstvo kultury bude vykonávat dozor nad výkonem samostatné působnosti krajů na úseku památkové péče.

Vnější dozor budou provádět krajské úřady ve věcech týkajících se národních kulturních památek. V ostatních věcech budou provádět vnější dozor obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Dozor bude tedy provádět ten orgán, který je příslušný k rozhodování o chráněném statku v prvním stupni. Vnější dozor bude provádět i památková inspekce. Orgán dozoru bude moci využívat oprávnění, které zvláštní předpisy (zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, správní řád, zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb.) stanovují orgánům dozoru.

Odborná organizace památkové péče nebude mít pravomoc provádět dozor, avšak bude moci vykonávat odborný dohled. Nebude vybavena oprávněními, která mají orgány dozoru.

Osoby provádějící dozor i osoby provádějící dohled budou mít oprávnění a povinnosti kontrolních pracovníků podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů. Ministerstvu kultury bude dáno zmocnění, aby svou prováděcí vyhláškou stanovilo obsahové náležitosti průkazu, jímž budou osoby provádějící dozor nebo dohled své oprávnění prokazovat.

15. Správní delikty a sankce

15.1 Správní delikty

Navrhovaný zákon předpokládá úpravu správního trestání v souladu s novou koncepcí správního trestání.

Zákon bude zakotvovat dva druhy správních deliktů: přestupky (jejichž pachatelem je fyzická osoba podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů) a správní delikty smíšené (jejichž pachatelem je fyzická osoba při výkonu podnikání nebo právnická osoba).

Bude zavedena pro oba druhy správních deliktů jednotná subjektivní (jednoletá) i objektivní (tříletá) lhůta.

15.2 Sankce

Budou zavedeny následující druhy sankcí: pokuta, zákaz činnosti a propadnutí věci. Pokuta bude příjmem toho subjektu, jehož orgán ji uložil (obec s rozšířenou působností, kraj či stát, pokud uloží sankci Ministerstvo kultury). Vlastníkem propadlé věci (například kulturní památky, kterou její vlastník neudržuje či poškozuje) se stane stát.

Sankce bude v prvním stupni ukládat ten orgán, vůči kterému je plněna zákonná povinnost, která je sankcí vybavena.

15.2.1 Propadnutí věci – kulturní památky nebo národní kulturní památky

Jestliže vlastník kulturní památky či národní kulturní památky neplní své povinnosti, je podle současné právní úpravy možné jeho památku, jde-li o nemovitost, vyvlastnit. Institut vyvlastnění je tu však poněkud nelogický: tento institut není svou povahou sankční, nýbrž se uplatní tam, kde soukromý zájem na vlastnictví musí ustoupit veřejnému zájmu, a to bez ohledu na to, zda vlastník vyvlastňované věci plní své zákonné povinnosti nebo nikoli.

Jako důsledek neplnění povinností vlastníka nemovité památky bude proto zavedena zvláštní správní sankce – propadnutí věci, kterou bude možné uložit vlastníkovu památku porušujícímu nejzávažnějším způsobem své základní povinnosti spojené s vlastnictvím památky (zejména povinnost nepoškozovat a nezničit památku a udržovat ji v dobrém stavu); při rozhodování o této sankci bude respektována zásada, že mezi hodnotou věci, která má propadnout, a mírou závažnosti protiprávního jednání, včetně jeho následků, není výrazný nepoměr. K této sankci bude moci správní orgán přistoupit až poté, kdy se prokáže, že méně intenzivní nástroje směřující k nápravě (opatření i sankce) se ukázaly opakovaně neúčinnými.

Sankci propadnutí věci bude možné uložit fyzické i právnické osobě a jejím předmětem bude movitá i nemovitá památka. *Tuto sankci znají i jiné právní předpisy upravující správní trestání (např. zákon č. 440/2003 Sb., o nakládání se surovými diamanty, o podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nebo zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu a o změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů).*

16. Vymezení pojmů

Text navrhovaného zákona se bude zabývat obsahem zejména následujících pojmů: kulturní památka, národní kulturní památka, památková rezervace, památková zóna, památka místního významu, památka s mezinárodním statutem, světová památka, zásah na památce,

udržovací práce na kulturní památce, řemeslná oprava kulturní památky, zásah v památkové rezervaci, udržovací práce v památkové rezervaci, běžná oprava v památkové rezervaci, zásah v památkové zóně, udržovací práce v památkové zóně, běžná oprava v památkové zóně, území s archeologickými nálezy, záchranný archeologický výzkum, badatelský archeologický výzkum, archeologický dohled, archeologický nález, restaurování, zásah v památkovém ochranném pásmu.

17. Společná ustanovení

Ve společných ustanoveních bude upraveno, že pro věc, která je částí souboru, jenž je kulturní památkou, platí režim jako pro kulturní památku, pokud zákon výslovně nestanoví jinak.

Řada věcí, zejména dočasně vyvážených na zahraniční výstavy, pochází z mobiliárních fondů historických objektů a samotné věci jako individuální statek za kulturní památku prohlášený nejsou, jejich dočasný vývoz do zahraničí však je třeba regulovat. Obdobné platí i pro nemovitost, která je částí souboru prohlášeného za kulturní památku: pokud taková nemovitost (např. sochařsky bohatě zdobená kašna v zámeckém parku) má být restaurována, nejde o restaurování celé kulturní památky (tedy celého souboru věcí nemovitých), ale pouze o restaurování dílčího prvku kulturní památky.

Zákon také zakotví, že pokud není výslovně upraveno jinak, vztahují se na nakládání s národní kulturní památkou ustanovení, která upravují nakládání s kulturní památkou.

Bude zavedeno časové omezení platnosti správních aktů, jimiž orgány památkové péče posuzují nakládání s prvky památkového fondu.

Rozhodnutí, která dávají oprávnění k nakládání s kulturní památkou, s národní kulturní památkou, s nemovitostí v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace či památkové zóny, budou pozbývat platnosti po uplynutí tří let od nabytí právní moci, pokud nebudou v této lhůtě zahájeny práce nebo činnosti, k jejichž realizaci založilo oprávnění toto rozhodnutí.

Závazné stanovisko podmiňující rozhodnutí či jiný úkon příslušného orgánu podle zvláštních předpisů [například podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb., nebo podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů] pozbude platnosti, pokud jím podmiňovaný akt nebude v prvním stupni vydán nejpozději do čtyř let od vydání závazného stanoviska dotčeného orgánu památkové péče.

Správní orgán výslovně upozorní adresáta svého rozhodnutí či závazného stanoviska na časové omezení platnosti tohoto aktu. Nesplnění této povinnosti nebude mít za důsledek prodloužení platnosti takového aktu, bude však nesprávným úředním postupem.

Práva a povinnosti vlastníka kulturní památky bude mít i osoba, která podle zvláštních zákonů (např. podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů, nebo zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů) hospodář s majetkem ve vlastnictví veřejnoprávních korporací (obcí, krajů nebo státu). Práva a povinnosti vlastníka kulturní památky bude mít i ten, kdo věc prohlášenou za kulturní památku drží v dobré víře.

Zákon podrobněji upraví vazbu na zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a na zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

18. Přejchodná ustanovení

Řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti navrhovaného zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou

- řízení o prohlášení věci za kulturní památku, které se procesně dokončí podle nové úpravy, avšak hodnoty budou posuzovány podle nové úpravy
- řízení o obnově kulturní památky a řízení o úpravě nemovitosti v památkové rezervaci, památkové zóně nebo ochranném pásmu podle dosavadních předpisů, které se zastaví, pokud podle nové úpravy takový zásah nebude regulován (nebude vyžadovat posouzení orgánem památkové péče),
- řízení o přemístění kulturní památky, které se dokončí podle nové právní úpravy,
- řízení o žádosti o udělení povolení k restaurování a o udělení povolení k provádění archeologických výzkumů, která se dokončí podle nové právní úpravy.

Řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti navrhovaného zákona dokončí správní orgán, který se stal příslušným k vedení řízení v dané věci podle navrhovaného zákona.

Odpovědnost za správní delikty spáchané přede dnem nabytí účinnosti nového zákona bude posuzována podle dosavadních předpisů účinných v době spáchání správního deliktu. Podle nové úpravy bude odpovědnost posuzována, pokud to bude pro pachatele příznivější.

Navrhovaná úprava předpokládá přechodné období k zápisu kulturních památek, chráněných podle dosavadních právních předpisů, do seznamu kulturních památek. Během tohoto přechodného období bude také možné zrušit podle dosavadních předpisů prohlášení věci za kulturní památku, jestliže památka památkových hodnot ještě před zápisem do nového seznamu kulturních památek anebo jestliže bude z důvodu jiného veřejného zájmu třeba, aby věc přestala být kulturní památkou ještě před uplynutím desetiletého přechodného období. Procesně se bude postupovat podle předchozí právní úpravy, avšak posuzované hodnoty budou brány podle nové právní úpravy. Přechodné období bude také stanoveno k vydání průkazů držitelům stávajících oprávnění k restaurování a oprávnění k provádění archeologických výzkumů.

Současně bude stanoveno, že národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny, chráněné podle dosavadních předpisů, se považují za národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny podle navrhovaného zákona.

Předložený návrh předpokládá zachování platnosti rozhodnutí o vymezení ochranných pásem nemovitých kulturních památek, nemovitých národních kulturních památek, památkových rezervací nebo památkových zón, plánů ochrany památkových rezervací nebo památkových zón a plánů území s archeologickými nálezy, vydaných podle předchozích právních předpisů. Změna, popř. zrušení takových ochranných pásem nebo plánů ochrany památkových rezervací nebo památkových zón již bude podléhat úpravě podle nového památkového zákona.

Rozhodnutí zakládající oprávnění k nakládání s kulturní památkou, s národní kulturní památkou nebo s nemovitostí v památkové rezervaci, památkové zóně či v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny (rozhodnutí podle § 10 odst. 2, § 12, § 14, § 18, § 19, § 20 zákona o státní památkové péči), která byla vydána podle předchozích právních předpisů, pozbudou platnosti po uplynutí tří let od nabytí účinnosti nové právní úpravy, pokud nebyly zahájeny práce nebo činnosti, k jejichž realizaci založilo oprávnění toto rozhodnutí. Závazná stanoviska podle §

149 správního řádu vydaná podle § 14 zákona o státní památkové péči pozbudou platnosti, pokud jimi podmiňované akty nebudou v prvním stupni vydány nejpozději do čtyř let od nabytí účinnosti nové právní úpravy.

19. Změny souvisejících právních předpisů

V souvislosti s přijetím tohoto zákona bude třeba změnit následující předpisy:

V zákoně č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, bude sjednocena výše správních poplatků za udělení povolení k restaurování a udělení povolení k provádění archeologických výzkumů. Dále bude zaveden nový poplatek za vystavení průkazu o oprávnění k restaurování nebo k provádění archeologických výzkumů mimo povolovací řízení (v průběhu pětiletého přechodného období). Rovněž bude zaveden nový poplatek za vystavení nového průkazu při změně údajů osoby (restaurátora nebo oprávněné organizace), jíž byl průkaz vystaven.

Do zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, je třeba promítnout změnu úpravy místních poplatků a výnosů z nich (podrobněji upraveno v kapitole Fond péče o kulturní dědictví).

S ohledem na navrhované osvobození kulturních památek od daně z nemovitostí je třeba upravit znění zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

Bude změněn (spíše jen formulačně) i zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění zákona č. 180/2003 Sb., jehož § 2 odst. 2 používá pojem „prohlášení za kulturní památku“. Navrhovaná úprava však nahrazuje rozhodnutí o prohlášení rozhodnutím o zápisu.

20. Účinnost

Přepokládá se (na základě Výhledu legislativních prací vlády na léta 2008 – 2010), že nová úprava nabude účinnosti k 1. lednu 2010.

21. Prováděcí předpisy

Navržená úprava předpokládá zmocnění Ministerstva kultury k provedení následujících okruhů prováděcí vyhláškou:

- stanovení obsahových náležitostí stavebně historického výzkumu,
- stanovení obsahových náležitostí restaurátorského průzkumu,
- stanovení obsahových náležitostí archeologického výzkumu,
- stanovení obsahových náležitostí závěrečné restaurátorské zprávy,
- stanovení obsahových náležitostí archeologické zprávy,
- stanovení obsahových náležitostí plánu ochrany památkové rezervace nebo památkové zóny,
- stanovení pravidel pro složení Restaurátorské rady a Archeologické rady, způsob jejich činnosti, podmínky nepodjatosti jejich členů a další náležitosti jejich jednání,
- stanovení pravidel pro složení Rady světové památky, způsob její činnosti, podmínky nepodjatosti jejích členů a další náležitosti jednání Rady světové památky,
- stanovení obsahových náležitostí řídicí koncepce světové památky,
- stanovení obsahových náležitostí periodické zprávy o stavu světové památky,

- stanovení obsahových náležitostí vývozního certifikátu
- stanovení obsahových náležitostí oznámení o zásahu v území s archeologickými nálezy,
- stanovení obsahových náležitostí krajského registru zásahů v území s archeologickými nálezy,
- stanovení obsahových náležitostí centrální databáze nálezových zpráv,
- stanovení obsahových náležitostí žádosti o restaurování,
- stanovení obsahových náležitostí průkazu, dokládajícího oprávnění provádět dozor a dohled.

22. Soulad navrhovaného právní úpravy s mezinárodními smlouvami a závazky vyplývajícími pro ČR z jejího členství v EU

22.1 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami

Na řešenou problematiku se vztahují zejména následující mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána:

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (revidovaná), publikována pod č. 99/2000 Sb. m. s.

Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy, publikována pod č. 73/2000 Sb. m. s.

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, publikována pod č. 159/1991 Sb.

Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků, publikovaná pod č. 15/1980 Sb.

Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k ní, publikované pod č. 94/1958 Sb.

Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954, Haag, 26. března 1999, publikovaný pod č. 71/2007 Sb. m. s.

Evropská úmluva o krajině, publikovaná pod č. 13/2005 Sb. m. s.

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (revidovaná) řeší ochranu archeologického dědictví Evropy. Vymezuje archeologické dědictví a stanovuje povinnosti smluvních stran k ochraně tohoto dědictví před zničením včetně stanovení procesu vědeckého zdokumentování archeologického dědictví v případě nutnosti jeho zničení. S ohledem na tyto závazky předložené věcné řešení navrhuje vymezit různé formy předmětu ochrany tak, aby do nich mohlo být zahrnuto i archeologické dědictví (čl. 1, 2 a 4 úmluvy – řešeno v kapitolách Předmět zákonné ochrany, Vymezování součástí památkového fondu a Plány území s archeologickými nálezy), stanovuje specifické požadavky na osoby provádějící archeologické výzkumy (čl. 3, 4 úmluvy – řešeno v kapitole odborné a vědecké poznávání památkového fondu). Dále stanovuje specifické postupy, které umožní vědecké prozkoumání lokality, která by mohla být poškozena nebo zničena stavební činností, včetně úhrady nákladů tohoto vědeckého prozkoumání (čl. 3 a 6 úmluvy – řešeno v kapitolách Oznamovací povinnost při činnostech v území s archeologickými nálezy a Financování archeologických výzkumů). Navrhovaná úprava také řeší sběr a šíření vědeckých informací (čl. 7 a 8 úmluvy – řešeno v kapitolách Odborné a vědecké poznávání památkového fondu, Oznamovací povinnost při činnostech v území s archeologickými nálezy, Náhodný archeologický nález a Centrální databáze archeologických zpráv), náhodné nálezy (čl. 2 úmluvy – řešeno v kapitole

Náhodný archeologický nález) a zabránění nezákonnému oběhu součástí archeologického dědictví (čl. 10 úmluvy – řešeno v kapitole Vlastnictví archeologického nálezu a nakládání s ním). Potřeba ochrany archeologického dědictví v procesech územního plánování je navrhovanou úpravou řešena rovněž (čl. 5 úmluvy – řešeno v kapitolách Plány území s archeologickými nálezy a Součástí památkového fondu a využití území).

Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy řeší ochranu architektonického dědictví Evropy, která spočívá především v zavedení zákonných procedur, jež mají zamezit znetvoření tohoto dědictví (demolicí budov, výstavbou nových budov, závažnými změnami prvků architektonického dědictví nebo jejich přemístěním). S ohledem na tyto závazky předložené věcné řešení navrhuje vymezit různé formy předmětu ochrany tak, aby do nich mohlo být zahrnuto i architektonické dědictví (čl. 1 a 2 úmluvy – řešeno v kapitole Předmět zákonné ochrany, Vymezování součástí památkového fondu, Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón) a stanovuje procedury, které mají zabránit znetvoření, zchátrání nebo demolicí chráněných statků (čl. 4, 11 a 12 úmluvy – řešeno v kapitolách Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón, Součástí památkového fondu a stavební a jiné aktivity, Restaurování kulturní památky a národní kulturní památky, Ochranná a nápravná opatření a Památková ochranná pásma). Navrhovaná úprava též zavádí proceduru povolování přemístění nemovité národní kulturní památky a nemovité kulturní památky (čl. 5 úmluvy – řešeno v kapitole Přemístění kulturní památky a národní kulturní památky), zakotvuje finanční podporu údržby a restaurování architektonického dědictví (čl. 6 úmluvy – řešeno v kapitole Kompenzace veřejného zájmu), upravuje postupy vědeckého výzkumu architektonického dědictví (čl. 8 úmluvy – řešeno v kapitole Odborné a vědecké poznávání památkového fondu). Navrhovaná úprava též zavádí nápravná opatření, a to nejen pro kulturní památky, ale i pro ostatní statky, které jsou zahrnuty pod definicí architektonického dědictví (čl. 9 úmluvy – řešeno v kapitole Ochranná a nápravná opatření) a promítá potřebu ochrany architektonického dědictví do procesů územního plánování (čl. 10 úmluvy – řešeno v kapitolách Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón a Součástí památkového fondu a využití území).

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví směřuje k ochraně nejhodnotnějších prvků jedinečného a nenahraditelného kulturního a přírodního dědictví. S ohledem na tyto cíle nová úprava navrhuje (nad rámec ochrany, jež je tomuto kulturnímu dědictví poskytována stejně jako ostatním chráněným statkům) zavést koncepční nástroj, který bude specificky řešit další rozvoj jednotlivých prvků tohoto dědictví a jejich ochranu (čl. 5 a 29 úmluvy – řešeno v kapitole Rada světové památky).

Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků dává základní rámec pro nápravu stavu způsobeného nelegálním pohybem kulturních statků. S ohledem na tyto závazky z této úmluvy vyplývající předpokládá navrhované řešení zavedení povolovacího režimu pro vývoz těch kulturních statků, které podléhají režimu této úmluvy (čl. 1 a čl. 6 úmluvy – řešeno v kapitolách Kulturní památky a národní kulturní památky ve vztahu k zahraničí a Vlastnictví archeologického nálezu a nakládání s ním). Oblast archeologického dědictví bude řešena specificky (čl. 5 úmluvy – řešeno v kapitolách Archeologie, Předmět zákonné ochrany a Odborné a vědecké poznávání památkového fondu). Předpokládá se též vedení seznamů kulturních statků (čl. 5 úmluvy – řešeno v kapitolách Vymezování součástí památkového fondu a Evidence památkového fondu).

Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k ní vytváří právní základ pro zamezení negativních dopadů válečného konfliktu na kulturní statky s tím, že má-li být ochrana těchto statků účinná, musí být organizována již v době míru jak vnitrostátními, tak mezinárodními opatřeními. Mezi hlavní opatření lze zařadit označení kulturních statků znakem (tzv. „modrým štítem“), vytvoření pravidel transportu movitých

kulturních statků a vytvoření struktury krytů pro movité kulturní statky, stanovení pravidel, včetně sankčních mechanismů, pro pobyt cizích armád na zabraných či okupovaných územích, vytvoření pravidel pro nakládání s kulturními statky, jež jsou pod ochranou této úmluvy, v době ozbrojeného konfliktu nakládat, dále vytvoření pravidel pro případ konfliktu nikoliv mezinárodní povahy a v neposlední řadě také šíření zásad této úmluvy tak, aby se s nimi mohlo seznámit veškeré obyvatelstvo, ozbrojené síly a personál určený pro ochranu kulturních statků.

Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 navazuje na původní Úmluvu z roku 1954 (Haag). Druhý protokol zpřesnil některé principy stanovené Haagskou úmluvou, zavedl novou kategorii ochrany kulturních statků: statky pod zvýšenou ochranou. Jde o kulturní statky, které mají ten největší význam pro lidstvo. Druhý protokol také stanovil systém ochrany těchto kulturních statků a jejich evidence. Nově zakotvil trestní odpovědnost osob za ničení kulturních statků za ozbrojeného konfliktu včetně vydávání pachatelů této trestné činnosti; zavedl též vzájemnou právní pomoc smluvních stran.

Evropská úmluva o krajině směřuje zejména k zachování a udržení význačných nebo charakteristických rysů krajiny, odůvodněné její dědičnou hodnotou, vyplývající z její přírodní konfigurace nebo z lidské činnosti. V souladu s těmito závazky je navržen specifický nástroj ochrany v podobě památkových zón, které mohou být chráněny (vymezeny) též jako část krajinného celku (čl. 5 úmluvy – řešeno v kapitole Předmět zákonné ochrany) a zejména je pamatováno na potřebu promítnout požadavky památkové péče, které směřují velmi často k ochraně kulturní krajiny, do procesů územního plánování (čl. 5 úmluvy – řešeno v kapitole Součástí památkového fondu a využití území).

Mezinárodní smlouvy o lidských právech ani judikatura Evropského soudu pro lidská práva se na danou oblast nevztahují s výjimkou ochrany obydlí a zásady omezení vlastnictví ve veřejném zájmu jen za náhradu, jež jsou řešeny v souladu s těmito akty.

22.2 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z členství v Evropské unii

Z hlediska závazků vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii lze konstatovat, že navrhované řešení ochrany kulturních památek a obecně památkové péče nespadá, s výjimkou úpravy pro udělování povolení k restaurování kulturních památek a k provádění archeologických výzkumů, do pravomoci Evropské unie, ale do pravomoci členských států. Výkon povolání restaurátora a výkon povolání provádění archeologických výzkumů podléhá jednotnému systému uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti získané v jiných členských státech Evropské unie podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací ze dne 7. září 2005, která nahrazuje dosavadních 15 směrnic upravujících obecný i sektorový systém uznávání odborných kvalifikací. Výkonu činnosti restaurátora a archeologa se zčásti dotýká směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu ze dne 12. prosince 2006. Přípravovaný zákon o památkovém fondu bude v souladu se směrnicí obsahovat některé v ní uvedené instituty. Zejména se jedná o zavedení procedury tichého souhlasu, tj. právní fikce udělení oprávnění k restaurování či provádění archeologických výzkumů v případě, že marně uplyne lhůta pro rozhodnutí o příslušné žádosti. Doba platnosti oprávnění bude omezena pouze v případě, že o to žadatel požádá.

Vyloučení trvalého vývozu národních kulturních památek, kulturních památek nebo jejich částí do zahraničí, jakož i úprava oprávnění k restaurování kulturních památek a k provádění archeologických výzkumů, jsou plně v souladu s články 30-ex 36 a 39-ex 48 Smlouvy o Evropské unii.

Evropská unie ponechává legislativní úpravu ochrany kulturního dědictví jednotlivých členských států na nich samotných, včetně stanovení podmínek pro vývozy předmětů movitého kulturního dědictví. S ohledem na dobudování vnitřního trhu však bylo třeba přijmout pravidla pro obchodování s třetími zeměmi, která by zajišťovala ochranu kulturních statků, a to nařízením Rady (EHS) č. 3911/92, o vývozu kulturních statků, ze dne 9. prosince 1992, o vývozu kulturních statků, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2469/96 a nařízení Rady (ES) č. 974/01, a nařízením Komise 752/93/ES, kterým se stanoví způsob provádění nařízení Rady (EHS) č. 3911/92. Evropská unie stanovila jednotné podmínky pro vývoz určitých kategorií kulturních statků, stanovených v příloze uvedeného nařízení Rady (např. kulturní památky, národní kulturní památky, sbírky a sbírkové předměty, předměty kulturní hodnoty a archiválie). Tyto kulturní statky musí mít vývozní povolení vydané orgánem příslušného členského státu, vývozce statku je povinen prokázat se jím při vývozu příslušným celním orgánům. Transpozice nařízení Rady (EHS) č. 3911/92, ve znění pozdějších předpisů, do právního řádu České republiky se zajišťuje pro oblast předmětů kulturní hodnoty souhrnně, to jest včetně kulturních památek, samostatným zákonem č. 214 /2002 Sb. o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství. Tento zákon zajišťuje, aby vývoz kulturních statků podléhal jednotné kontrole na vnějších hranicích Evropských společenství, čehož se dosahuje zavedením povinnosti prokázat se vývozním povolením při vývozu kulturního statku z celního území Evropských společenství. Zvláštní ochrana při obchodování se třetími státy se však nebude poskytovat všem kulturním statkům, ale pouze některým vymezeným kategoriím podle nařízení Rady (EHS) č. 3911/92.

Návrh je rovněž v souladu s obecnými zásadami zakotvenými ve Smlouvě o Evropské unii, a váže na již provedené vymezení pojmu národní kulturní poklad v § 2 odst. 2 zákona č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění zákona č. 180/2003 Sb., jenž zahrnuje i kulturní památky a národní kulturní památky, přičemž se vylučuje možnost trvalého vývozu národních kulturních památek a kulturních památek nebo jejich částí do zahraničí (článek 30 - 34 Smlouvy o Evropské unii). Vymezení účelu navrhované právní úpravy je pak provedeno s důrazem na význam ochrany jednotlivých složek památkového fondu v České republice jako zdroje k uchování evropského a světového kulturního dědictví s přihlédnutím k článku 151-ex128 Smlouvy o Evropské unii, který v odstavci 1 uvádí, že „Společenství přispívá k rozkvětu kultur členských států a přitom respektuje jejich národní a regionální rozmanitost a zároveň zdůrazňuje společné kulturní dědictví“.

Pokud se týče režimu navrácení kulturních památek, národních kulturních památek a jejich částí jako statků nezákonně vyvezených z území České republiky, je příslušná právní úprava obsažena již v zákoně č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění zákona č. 180/2003 Sb., který začlenil do právního řádu České republiky směrnici č. 93/7/EHS o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu, ze dne 15. března 1993, ve znění směrnice č. 96/100/ES ze dne 17. února 1997 a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/38/ES ze dne 5. června 2001. Směrnice představuje první krok ve spolupráci v oblasti ochrany kulturních statků v rámci jednotného evropského hospodářského prostoru, v němž se volně pohybuje zboží. Na základě článku 30 Smlouvy o založení Evropského společenství si jednotlivé státy mohou prostřednictvím vlastních právních norem určit svůj národní kulturní poklad a přijmout opatření nezbytná k jeho ochraně v oblasti volného pohybu zboží. Předpokládá se, že uchování národního kulturního pokladu na území členského státu je veřejným zájmem, a proto za stát jedná jím určený ústřední kompetentní orgán, nikoliv jednotliví vlastníci nezákonně vyvezených kulturních statků.

Rovněž lze vztáhnout k navrhované úpravě do jisté míry i čl. 87-ex 92 Smlouvy o Evropské unii upravující podpory poskytované státy, který ve svém odstavci 3 písm. d)

stanoví, že za slučitelné se společným trhem mohou být považovány podpory, které mají napomoci kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu. Jde o kompenzace a příspěvky na podporu zachování kulturních památek či památkových zón, v nichž se uplatní pravidlo de minimis. Poskytování podpory de minimis se řídí Nařízením Komise č. 1998/2006 ze dne 15. 12. 2006, o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na podporu de minimis. V programovacím období 2000 - 2006 byl všeobecný finanční strop podpory stanoven ve výši 100 000 EUR.

Článek III-280 Evropské Ústavy, podepsané nejvyššími představiteli 25 zemí Evropské unie 29. října 2004, ve svém odstavci 1 stanovuje, že Unie přispívá k rozkvětu kultur členských států a přitom respektuje jejich národní a regionální různorodosti a zároveň zdůrazňuje společné kulturní dědictví. Článek III-280 odst. 2 písm. a) – d) Evropské Ústavy zaměřuje Unii k podpoře zlepšování znalostí a šíření kultury a dějin evropských národů, zachování a ochrany kulturního dědictví evropského významu, nekomerční kulturní výměny a k podpoře umělecké a literární tvorby, včetně tvorby v audiovizuální oblasti. Unie bude též podle Článku III-280 odst. 3 Evropské Ústavy ve své činnosti podle ostatních ustanovení Ústavy přihlížet ke kulturním hlediskům, zejména s cílem zachovávat a podporovat rozmanitost svých kultur a nebude, dle odstavce 5 písm. a) tohoto článku, usilovat o harmonizaci právních předpisů v kultuře jednotlivých členských států. Ostatní upravované oblasti nespádají do pravomoci Evropských společenství, nýbrž do pravomoci členských států.

Judikatura soudních orgánů Evropské unie se na danou oblast nevztahuje; návrh věcného záměru zákona je v souladu s obecnými právními zásadami práva Evropské unie.